

Maksātspējas
kontroles dienests

MAKSĀTNESPĒJAS KONTROLES DIENESTA SKAIDROJUMI UN ATZIŅAS

2023.07. - 2023.11.

2023

SATURS

SAĪSINĀJUMI.....	3
1. AR ADMINISTRATORA DARBĪBU SAISTĪTIE JAUTĀJUMI	
MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ	4
<i>Par nomas līguma norādīšanu, rīkojot nekustamā īpašuma izsoli maksātnespējas procesā.....</i>	<i>4</i>
<i>Par administratora pienākumu un tiesībām izsniegt kreditoram dokumentu kopijas</i>	<i>5</i>
<i>Par administratora atlīdzību no naudas līdzekļiem, kuri atgūti no VID.....</i>	<i>6</i>
<i>Par administratora tiesībām parakstīt parādnieka vārdā līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai izpildīto būvdarbu pieņemšanas - nodošanas aktus.....</i>	<i>8</i>
<i>Par administratora pienākumu veikt pilnsabiedrības likvidāciju juridiskās personas maksātnespējas procesa ietvaros</i>	<i>9</i>
2. JURIDISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS.....	11
<i>Par ar lietas vešanu saistīto izdevumu samaksas kārtību juridiskās personas maksātnespējas procesā.....</i>	<i>11</i>
<i>Par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra juridiskās personas maksātnespējas procesa ietvaros</i>	<i>12</i>
<i>Par parādnieka pārstāvi juridiskās personas maksātnespējas procesā.....</i>	<i>13</i>
3. FIZISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS	15
<i>Par peļņas sadali un dividenžu izmaksu fiziskās personas maksātnespējas procesā.....</i>	<i>15</i>
<i>Par fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja parādnieka ienākumi ir zemāki par valstī noteikto minimālo mēnešalgu</i>	<i>17</i>
<i>Par mantu, kuru tiesīgs paturēt parādnieks, fiziskās personas maksātnespējas procesā.....</i>	<i>18</i>
<i>Par kreditora prasījumu galvojuma līguma gadījumā.....</i>	<i>19</i>
<i>Par fiziskās personas maksātnespējas procesa pārtraukšanu</i>	<i>21</i>
4. PARĀDNIEKA MANTA MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ	24
<i>Par parādnieka mantu un tās novirzīšanu kreditoru prasījumu apmierināšanai</i>	<i>24</i>
5. PĀRROBEŽU MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS	25
<i>Par kreditora informēšanu pārrobežu maksātnespējas procesā.....</i>	<i>25</i>
6. CITI AR MAKSĀTNESPĒJAS TIESĪBĀM SAISTĪTI JAUTĀJUMI	26
<i>Par naudas līdzekļu izmaksas kārtību</i>	<i>26</i>
<i>Par uzņēmuma likvidāciju un nesaņemto darba samaksu</i>	<i>27</i>
<i>Par darba algas izmaksu saņemšanu no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem</i>	<i>28</i>
<i>Par hipotēkas dzēšanu.....</i>	<i>30</i>
<i>Par galveno un blakus prasījumu</i>	<i>31</i>

SAĪSINĀJUMI

Administrators – maksātnespējas procesa administrators;

Maksātnespējas reģistrs – Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestais maksātnespējas reģistrs;

Regula (ES) 2016/679 – Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK;

Regula (ES) 2015/848 – Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija regula Nr. 2015/848 par maksātnespējas procedūrām;

Satversme – Latvijas Republikas Satversmes tiesa;

Uzņēmumu reģistrs – Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs;

VID – Valsts ieņēmumu dienests;

VSAA – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra.

1. AR ADMINISTRATORA DARBĪBU SAISTĪTIE JAUTĀJUMI MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ

Par nomas līguma norādīšanu, rīkojot nekustamā īpašuma izsoli maksātnespējas procesā¹

- *Saskaņā ar Civilprocesa likumu tiesa izsoli atzīst par spēkā neesošu tostarp gadījumā, ja, vērsot piedziņu uz nekustamo īpašumu, administrators pieļāvis būtiskus procesuālus pārkāpumus vai konstatēti citi būtiski apstākļi, kas nepieļauj nekustamā īpašuma nostiprināšanu uz pircēja vārda.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, vai administratoram, rīkojot nekustamā īpašuma izsoli, ir jānorāda, ka attiecībā uz nekustamo īpašumu ir noslēgts nomas līgums,² un vai spēkā esošs nomas līgums ietekmē nekustamā īpašuma atsavināšanu un tā vērtību.

Izvēloties parādnieka mantu pārdot izsolē, administratoram jāievēro Civilprocesa likumā noteiktā kārtība par mantas pārdošanu piespiedā izsolē.³

Piespiedu izsoles viens no sākuma posmiem paredz obligātu nosacījumu pieaicināt sertificētu nekustamā īpašuma vērtētāju, lai noteiktu nekustamā īpašuma piespiedu pārdošanas vērtību.⁴ Attiecīgi, ja vērtētājam ir sniegta informācija par to, ka nekustamais īpašums ir apgrūtināts ar īres un/vai nomas līgumiem, neatkarīgi no tā vai tie ir/nav reģistrēti zemesgrāmatā, šī informācija tiek iekļauta nekustamā īpašuma novērtējumā.⁵ Līdz ar to minētie līgumi ir nekustamā īpašuma vērtību ietekmējošs apstāklis, jo tas ir nekustamo īpašumu apgrūtinājošs līgums.⁶

Līdz ar to informācijai, ka nekustamais īpašums ir apgrūtināts ar kādu no iepriekš minētajiem līgumiem, ir jābūt pieejamai potenciālajiem nekustamā īpašuma pircējiem, jo administratora rīcībā ir jābūt vispilnīgākajai informācijai par parādnieka mantu un saistībām.⁷

Proti, administratoram, īstenojot piespiedu izsoli, ir pienākums sagatavot nepieciešamo dokumentāciju tā, lai potenciālais pircējs gūst pēc iespējas pilnīgāku skaidrību par pārdodamās mantas sastāvu, kvalitāti un citām būtiskām mantas īpašībām, tostarp apgrūtinājumiem.

Tas savukārt nozīmē to, ka administratoram sludinājumā par nekustamā īpašuma pārdošanu nepieciešams norādīt pēc iespējas detalizētāku informāciju, lai radītu ne tikai potenciālā pircēja interesi par izsolāmo priekšmetu, bet arī skaidru priekšstatu par nekustamā īpašuma stāvokli, kas potenciālajam pircējam ļautu izvērtēt visus riskus un rēķināties ar tiem.

Šajā sakarā norādāms, ka Satversmes tiesa ir atzinusi, ja piespiedu izsoles dalībniekam vispār nav iespēju iegūt informāciju par nekustamā īpašuma apgrūtinājumiem, tad persona var nepirkt konkrēto nekustamo īpašumu. Tomēr, ja persona šādu nekustamo īpašumu nopērk un tai ir šaubas par iepriekšējā īpašnieka noslēgto īres līgumu tiesiskumu, tā var celt attiecīgu prasību tiesā. Proti, ieguvēja īpašuma tiesību ierobežojums ir novēršams, pašam ieguvējam izrādot saprātīgu vērtību atsavinājuma darījuma slēgšanas laikā.⁸

Iesniegumā norādītā informācija nesniedz pilnīgu priekšstatu par konkrētās situācijas būtiskiem apstākļiem. Norādāms, ka Maksātnespējas likums ir piešķīris administratoram pilnvaras turpināt vai izbeigt parādnieka pirms maksātnespējas procesa noslēgtos līgumus.⁹

¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 20. oktobra vēstule Nr. 1-49n/2023/55.

² Nav reģistrēts zemesgrāmatā, bet citās valsts un pašvaldību iestādēs.

³ Maksātnespējas likuma 115. pants.

⁴ Civilprocesa likuma 604. pants.

⁵ Civilprocesa likuma 601. panta ceturtā daļa.

⁶ Turpat.

⁷ Maksātnespējas likuma 65. pants.

⁸ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2014. gada 7. jūlija spriedums lietā Nr. 2013-17-01.

⁹ Maksātnespējas likuma 101. pants.

Līdz ar to būtisks apstāklis ir tam, vai administrators konkrētajā gadījumā ir/nav izmantojis iepriekš minētās pilnvaras.

Saskaņā ar Civilprocesa likumu¹⁰ tiesa izsoli atzīst par spēkā neesošu tostarp gadījumā, ja, vēršot piedziņu uz nekustamo īpašumu, administrators pieļāvis būtiskus procesuālus pārkāpumus vai konstatēti citi būtiski apstākļi, kas nepieļauj nekustamā īpašuma nostiprināšanu uz pircēja vārda. Tādējādi, ja uzskata, ka izsoles norises gaitā administrators ir pieļāvis pārkāpumus, par to ir iespēja informēt tiesu, kura izvērtēs konkrētās izsoles norises atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Par administratora pienākumu un tiesībām izniegt kreditoram dokumentu kopijas¹¹

- *Gadījumā, ja administrators nav konstatējis tiesiskus šķēršļus izniegt informāciju kreditoram, tad administratoram ir jānodrošina iespēja iepazīties ar pieprasīto informāciju, tajā skaitā, arī izniegt dokumentu kopijas.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai administratoram ir pienākums vai tiesības izniegt kreditoram parādnieka dokumentu kopijas (kreditora pieprasītie dokumenti ir dokumenti, kas sagatavoti pirms parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas dienai, proti, ārpus maksātnespējas procesa).

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punktam maksātnespējas procesos ir piemērojams atklātības princips. Lai nodrošinātu uzticamību, informācijai par procesu ir jābūt pieejamai visām procesā iesaistītajām personām, tādējādi veicinot šo personu interešu ievērošanu un procesa mērķu sasniegšanu. Izņēmums ir informācija, kuras neierobežota izpaušana varētu kaitēt parādnieka vai kreditoru likumīgajām interesēm.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 26. panta trešās daļas 2. punktu administratoram ir pienākums sniegt informāciju par juridiskās personas maksātnespējas procesa un fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi tiesai, kreditoriem, Maksātnespējas kontroles dienestam un citām normatīvajos aktos noteiktajām personām un institūcijām.

Maksātnespējas likuma 81. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka juridiskās personas maksātnespējas procesa efektīvas un likumīgas gaitas nodrošināšanai administrators Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā ziņo kreditoriem šā panta pirmajā daļā noteiktās ziņas. Savukārt saskaņā ar Maksātnespējas likuma 81. panta otro daļu administrators ziņo kreditoriem par citiem jautājumiem, kuriem ir nozīme juridiskās personas maksātnespējas procesa norisē. Tas nozīmē, ka minētā tiesību norma paplašina šī panta pirmajā daļā ietverto jautājumu loku, proti, ka kreditoram ir tiesības iepazīties arī ar cita veida informāciju.

Attiecīgi tiesības uz informāciju ir jebkuram kreditoram, ja informācija ir nepieciešama, lai pārliecinātos par attiecīgā kreditora interešu ievērošanu. Tai pat laikā, atbilstoši Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punktā norādītajam, atklātības princips nevar būt absolūts un tas nenosaka obligātu pienākumu administratoram maksātnespējas procesa ietvaros padarīt pieejamu jebkura veida informāciju. Proti, administratoram ir jāparedz tiesības, saņemot konkrētu informācijas pieprasījumu, izvērtēt šādas informācijas sniegšanas tiesiskumu un pieļaujāmību attiecībā uz tādu informāciju, kuras neierobežota izpaušana varētu kaitēt parādnieka vai kreditoru likumīgajām interesēm.

Minēto vienlaikus apstiprina tiesu praksē atzītais, ka kreditoram, nekavējot maksātnespējas procesu, ir tiesības saņemt no administratora informāciju par sabiedrības darbību un iepazīties ar visiem sabiedrības dokumentiem, kas attiecas uz konkrētā kreditora interesēm un konkrētu interešu aizsardzību. Šīs tiesības nevar tikt balstītas uz "kreditora aizdomām" vai kreditora vēlmi apzināt nekonkrētus apstākļus. Savukārt administratoram savas

¹⁰ Civilprocesa likuma 617. panta pirmās daļas 6. punkts.

¹¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 4. oktobra vēstule Nr. 1-57n/2023/641.

kompetences robežās, neaizskarot citu kreditoru intereses, lieki nekavējot un nesadārdzinot maksātnespējas procesu, jānodrošina minēto tiesību ievērošana, sniedzot pamatotu rakstveida atbildi vai arī iepazīstinot kreditoru ar konkrētiem, kreditora intereses saturošiem, administratora rīcībā esošiem materiāliem.¹²

Līdz ar to, ja administrators ir saņēmis kreditora lūgumu izsniegt konkrētus parādnieka dokumentus, tad šādu lūgumu var apmierināt tikai tādā gadījumā, ja tas ir pamatots un satur būtisku informāciju, kas nepieciešama kreditoru interešu aizsardzības ievērošanas nodrošināšanai.

Savukārt informācijas izsniegšanas izvērtēšana ir administratora ekskluzīvā kompetence. Administratoram, saņemot pieprasījumu no kreditora par informācijas sniegšanu, ir jāizvērtē pieprasījuma sniegšanas tiesiskumu un pieļaujamību attiecībā uz tādu informāciju, kuras neierobežota izpaušana varētu kaitēt parādnieka vai kreditoru likumīgajām interesēm. Turklāt gadījumā, ja administrators, izvērtējot informācijas pieprasījumu konstatē, ka konkrēta informācija nav izsniedzama tā iemesla dēļ, ka tā var kaitēt parādnieka vai kreditoru likumīgajām interesēm, tad atteikumam ir jābūt attiecīgi pamatotam.

Tāpat administratoram, vērtējot pieprasījuma pamatotību, ir jāizvērtē, vai pieprasītā informācija nesatur fizisko personu datus atbilstoši Regulai (ES) 2016/679.

Savukārt, kas attiecas uz informāciju, kura satur personas datus, tad būtiski ņemt vērā, ka par personas datu apstrādes atbilstību Regulai (ES) 2016/679 ir atbildīgs pārzinis – fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra, kas viena pati vai kopīgi ar citām nosaka personas datu apstrādes nolūkus un līdzekļus¹³ (tātad, konkrētajā maksātnespējas procesā ieceltais administrators). No minētā izriet, ka visa informācija par esošo personas datu apstrādi (tai skaitā par personas datu apstrādes tiesisko pamatu, mērķi un apjomu) ir pārziņa rīcībā un tikai pārzinis var izvērtēt attiecīgos personas datu apstrādes aspektus. Administrators konkrētā maksātnespējas procesā ir datu pārzinis ar visiem no Regulas (ES) 2016/679 izrietošajiem pārziņa pienākumiem un atbildību, tajā skaitā nodrošinot datu apstrādes pārredzamības, pārskatatbildības u.c., principus atbilstoši Regulas (ES) 2016/679 noteikumiem.

Ņemot vērā minēto, gadījumā, ja administrators nav konstatējis tiesiskus šķēršļus izsniegt informāciju kreditoram, tad administratoram ir jānodrošina iespēja iepazīties ar pieprasīto informāciju, tajā skaitā, arī izsniegt dokumentu kopijas.

Papildus vērsama uzmanība, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 26. panta trešās daļas 8. punktu arī administratoram ir pienākums sniegt tiesībaizsardzības institūcijām ziņojumus un materiālus par juridiskās personas maksātnespējas procesā atklātajiem faktiem, kuri var būt par pamatu kriminālprocesa uzsākšanai.

Vienlaikus vērsama uzmanība, ka katras konkrētās situācijas izvērtēšana un attiecīgo tiesisko līdzekļu izvēle ir administratora ekskluzīvā kompetencē, lai atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam nodrošinātu efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu. Līdz ar to administratoram kā savas jomas speciālistam ir jāspēj izlemt par pareizo rīcību konkrētās situācijās, jo atbildība par pieņemto lēmumu izriet no administratora pienākumiem.

Par administratora atlīdzību no naudas līdzekļiem, kuri atgūti no VID¹⁴

- *Parādnieka publiski tiesisks prasījums par naudas līdzekļu atgūšanu no VID izveidojās nevis uz tiesiska darījuma pamata, bet izriet no likuma. Līdz ar to atmaksa no VID iekasētā pievienotās vērtības nodokļa konta nav atgūtā manta Maksātnespējas likuma 93. panta izpratnē, jo tā ir naudas līdzekļu, kuri iepriekš iemaksāti valsts budžetā, pārņemšana parādnieka rīcībā administratīvā procesa kārtībā, nevis debitora parāda*

¹² Kuldīgas rajona tiesas 2009. gada 9. decembra lēmums lietā Nr. 19052909.

¹³ Regulas (ES) 2016/679 4. panta 7. apakšpunkts.

¹⁴ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 18. augusta vēstule Nr. 1-57n/2023/538.

atgūšana. Administrators, vēršoties VID ar attiecīgu iesniegumu un saņemot no VID naudas līdzekļus, pārņēma atpakaļ šos naudas līdzekļus, nevis atguva tos. Līdz ar to nav pamata aprēķināt administratora atlīdzību no naudas līdzekļiem, kas saņemti, VID veicot šīs summas atmaksu.

No iesnieguma izriet, ka VID apķīlāja parādniekam piederošo dīzeļdegvielu. Secīgi, VID piekrita apķīlātās dīzeļdegvielas realizācijai potenciālajiem pircējiem ar nosacījumu, ka potenciālie pircēji samaksu par parādnieka apķīlāto dīzeļdegvielu veic Valsts budžeta Iekšzemē iekasētā pievienotās vērtības nodokļa kontā. Attiecīgi pircējs norādītajā kontā ieskaitīja paredzēto summu.

Administrators VID nosūtīja iesniegumu ar lūgumu atcelt visus VID uzliktos izpildes nodrošinājuma līdzekļus un piemērotos aizliegumus. Uz minēto pieprasījumu administrators saņēma VID lēmumu, ka tam ir tiesības ieskaita veidā paturēt pievienotās vērtības nodokļa kontā apķīlātos naudas līdzekļus sava kreditora prasījuma daļējai segšanai.

Administrators Administratīvā rajona tiesā iesniedza pieteikumu par VID lēmuma atcelšanu un pienākuma uzlikšanu veikt faktisko rīcību. Sekojoši, ar Administratīvās rajona tiesas lēmumu nolemts apmierināt administratora sūdzību un atcelt VID lēmumu daļā par piemēroto izpildes nodrošinājuma līdzekli – apķīlātajiem naudas līdzekļiem, proti, Valsts budžeta Iekšzemē iekasētā pievienotās vērtības nodokļa kontā ieskaitītajiem naudas līdzekļiem.

Secīgi, VID atmaksāja uz parādnieka norēķinu kontu apķīlāto summu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, lūgts sniegt viedokli, vai no minētajiem naudas līdzekļiem administratoram ir tiesības aprēķināt administratora atlīdzību atbilstoši Maksātnespējas likuma 169. panta otrās daļas 2. punktam.

Maksātnespējas likumā ir uzskaitīts, kādā apmērā un par kādu darbību veikšanu administratoram tiek noteikta vai tieši pretēji netiek noteikta atlīdzība juridiskās personas maksātnespējas procesā.¹⁵ Tātad, ja administrators juridiskās personas maksātnespējas procesā ir veicis darbības, par kurām atbilstoši Maksātnespējas likumam viņam pienākas atlīdzība, tad administratoram secīgi ir tiesības šo atlīdzību saņemt. Vienlaikus Maksātnespējas likumā nav noteikta atlīdzība par atsevišķu administratora pienākumu izpildi, piemēram, dokumentu sastādīšanu (neatkarīgi no šo dokumentu skaita vai apjoma), prasību celšanu tiesā, piedalīšanos tiesas sēdēs, kā arī darbību veikšanu maksātnespējas procesa izbeigšanai u.tml.

Maksātnespējas likuma 92. pantā norādīts parādnieka mantas jēdziens, tostarp paredzot, ka parādnieka manta šā likuma izpratnē ir parādnieka nekustamais īpašums, kustamā manta, tajā skaitā naudas līdzekļi. Minētā panta pirmās daļas 5. punkts arī paredz, ka parādnieka manta šā likuma izpratnē ir juridiskās personas maksātnespējas procesa laikā cita tiesiski iegūtā manta.

Parādnieka manta ir plašāks jēdziens nekā atgūtā manta, jo atbilstoši Maksātnespējas likuma 92. panta pirmās daļas 3. punktam viens no parādnieka mantas veidiem ir arī saskaņā ar šā likuma 93. pantu atgūtā manta. Proti, atgūtā manta ir daļa no parādnieka mantas kopuma.

Savukārt atbilstoši Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas 1. punktam šī likuma izpratnē viens no atgūtās mantas veidiem ir naudas līdzekļi, kas iekļauti parādnieka mantā juridiskās personas maksātnespējas procesa laikā, pamatojoties uz prasījuma tiesībām pret trešajām personām.

Attiecīgi, lai izvērtētu, vai no VID atgūtie naudas līdzekļi ir Maksātnespējas likuma 92. panta pirmās daļas 1. punkta norādītā parādnieka manta (naudas līdzekļi) vai Maksātnespējas likuma 93. panta pirmās daļas 1. punkta norādītā atgūtā manta (naudas līdzekļi), izvērtējams vai minētie naudas līdzekļi iekļauti parādnieka mantā juridiskās personas maksātnespējas procesa laikā, pamatojoties uz prasījuma tiesībām pret trešajām personām.

Parādnieka publiski tiesisks prasījums par naudas līdzekļu atgūšanu no VID izveidojās nevis uz tiesiska darījuma pamata, bet izriet no likuma. Attiecīgi secināms, ka atmaksa no VID

¹⁵ Maksātnespējas likuma 169. pants.

iekasētā pievienotās vērtības nodokļa konta nav atgūtā manta Maksātnespējas likuma 93. panta izpratnē, jo tā ir naudas līdzekļu, kuri iepriekš iemaksāti valsts budžetā, pārņemšana parādnieka rīcībā administratīvā procesa kārtībā, nevis debitora parāda atgūšana. Administrators, vērsoties VID ar attiecīgo iesniegumu un saņemot no VID naudas līdzekļus, pārņēma atpakaļ šos naudas līdzekļus, nevis atguva tos. Līdz ar to nav pamata aprēķināt administratora atlīdzību no naudas līdzekļiem, kas saņemti, VID veicot šīs summas atmaksu.¹⁶

Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka norādītajā situācijā administrators nav tiesīgs aprēķināt administratora atlīdzību atbilstoši Maksātnespējas likuma 169. panta otrās daļas 2. punktam.

Par administratora tiesībām parakstīt parādnieka vārdā līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai izpildīto būvdarbu pieņemšanas - nodošanas aktus¹⁷

- *Administrators nav būvniecības eksperts, kurš ir tiesīgs izvērtēt būvdarbu izpildes apjomu un kvalitāti, bet to ir tiesīgs izvērtēt tikai sertificēts būvinženieris un attiecīgi uzņemties atbildību. Pieprasot parakstīt administratoram būvdarbu izpildes pieņemšanas – nodošanas aktu pasūtītājam jāsaprot, ka šādam apliecinājumam būtu formāls raksturs, kas būvniecības nozarē nav pieļaujams.*

Iesniegumā norādīts, ka juridiskās personas maksātnespējas procesa laikā ir saņemts lūgums un vēstules no būvniecības objektu pasūtītāja, kurš lūdz parakstīt un iesniegt būvdarbu pieņemšanas – nodošanas aktus par izpildītiem darbiem, kas izpildīti līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai. Līdz ar to tiek lūgts sniegt viedokli, vai administratoram ir tiesības parakstīt parādnieka vārdā līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai izpildīto būvdarbu pieņemšanas – nodošanas aktus (aktus par konstatētiem defektiem objektā vai aktus par daļēji izpildītiem darbiem).

Ar juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas brīdi administrators savas pilnvaras īsteno atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajam regulējumam. Attiecīgi jautājumi, kuri ir saistīti ar parādnieka pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas noslēgtajiem līgumiem, ir risināmi atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajam administratora izvēles tiesībām par līgumu izpildi un izbeigšanu.¹⁸ Administratora izvēles tiesības pēc būtības paredz tikai divus rīcības modeļus – turpināt līgumu, tas ir, prasīt līguma izpildi no otra līdzēja un turpināt pildīt līgumu arī pašam, vai arī atkāpties no līguma.¹⁹

Līdz ar to, ņemot vērā apstākli, ka konkrētajā gadījumā administrators ir pieņēmis lēmumu neturpināt parādnieka saimniecisko darbību, kas ļauj secināt, ka arī pirms parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas noslēgtie līgumi netiks turpināti, tad atkāpšanās no konkrētiem līgumiem īstenojama tikai Maksātnespējas likumā noteiktajā administratora izvēles tiesību kārtībā. Tomēr jāuzsver, ka minētās administratora tiesības nav paplašināmas tādējādi, ka administratoram, šo tiesību ietvaros, būtu pamats parakstīt jebkādus dokumentus saistībā ar pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas noslēgtajiem līgumiem.

Respektīvi, lai arī parādnieks kā būvdarbu izpildītājs ir atbildīgs par iespējamajiem zaudējumiem, kas izriet no saistībām ar pasūtītāju par attiecīgo būvniecības objektu, konkrētās lietas būtisks apstāklis ir tāds, ka administrators nav būvniecības eksperts, kurš ir tiesīgs izvērtēt būvdarbu izpildes apjomu un kvalitāti, bet to ir tiesīgs izvērtēt tikai sertificēts būvinženieris un attiecīgi uzņemties atbildību. Pieprasot parakstīt administratoram būvdarbu izpildes

¹⁶ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021. gada 23. marta lēmums lietā Nr. C30425921.

¹⁷ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 11. augusta vēstule Nr. 1-57n/2023/519.

¹⁸ Maksātnespējas likuma 101. pants.

¹⁹ Maksātnespējas likuma 101. panta pirmā un (1¹) daļa.

pieņemšanas – nodošanas aktu pasūtītājam jāsaprot, ka šādam apliecinājumam būtu formāls raksturs, kas būvniecības nozarē nav pieļaujams.

Minētajam jautājumam ir nepieciešams adekvāts risinājums, lai nepamatoti neaizskartu trešo personu tiesības, konkrētajā gadījumā netiktu kavētas turpmākās darbības objekta nodošanai ekspluatācijā. Līdz ar to, nepastāvot konkrētam tiesiskajam regulējumam minētās situācijas risināšanai, situācija jārisina sadarbības ietvaros. Proti, informēt pašvaldības būvniecības objektu pasūtītāju, pirmkārt, par administratora kompetences un atbildības robežām. Otrkārt, jānorāda, ka atzinumu par izpildīto būvdarbu kvalitāti var sniegt tikai sertificēts būvinženieris un tikai minētais speciālists, ņemot vērā konkrētās situācijas apstākļus, ir tiesīgs parakstīt būvdarbu pieņemšanas - nodošanas aktus. Tas savukārt nozīmē, ka administratoram ir nepieciešams maksātnespējas procesā pieaicināt speciālistu – sertificētu būvinženieri, kas vienlaikus ietver rēķināšanos ar Maksātnespējas likumā noteikto kārtību un nosacījumiem par speciālistu pieaicināšanu maksātnespējas procesā.²⁰

Par administratora pienākumu veikt pilnsabiedrības likvidāciju juridiskās personas maksātnespējas procesa ietvaros²¹

- *Administrators ir vienīgā persona, kas ir atbildīga par pilnsabiedrības, kuras vienīgais biedrs ir parādnieks, pārvaldīšanu un ir tiesīga darboties pilnsabiedrības vienīgā biedra vārdā. Līdz ar to administratoram ir jāveic visas Komerclikumā noteiktās darbības, kas paredzētas, lai likvidētu pilnsabiedrību.*

Iesniegumā norādīts, ka juridiskās personas maksātnespējas procesā parādnieks ir astoņu pilnsabiedrību dibinātājs un biedrs, un tikai divās pilnsabiedrībās ir vēl citi biedri, bet pārējās parādnieks ir kā vienīgais biedrs. No dalības pilnsabiedrībās parādnieks ienākumus nesaņem.

Lūgts sniegt viedokli, vai administratora pienākumos ietilpst veikt pilnsabiedrību likvidāciju.

No Maksātnespējas likumā noteiktajiem administratora pienākumiem izriet, ka administratoram, lai sasniegtu maksātnespējas procesa mērķi, ir jāveic dažādas darbības – jāapzina parādnieka manta, jāizvērtē parādnieka veiktie darījumi, jāveic pilna dokumentu inventarizācija, tostarp, lai pārlicinātos, kādas darbības vēl nepieciešams veikt, lai maksimāli apmierinātu pieteikto kreditoru prasījumus, tādējādi veicinot parādnieka saistību izpildi.²² Tāpat veicamās aktīvās darbības ir, piemēram, sastādīt ziņojumu par mantas neesamību, vērsties tiesā par naudas līdzekļu piedziņu, celt prasību tiesā pret parādnieka pārstāvi par neiemaksātā pamatkapitāla parāda piedziņu u.c.

Izstāšanos no pilnsabiedrības, pilnsabiedrību izbeigšanas un likvidācijas procesus regulē Komerclikums.

Pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas administratoram ir visas normatīvajos aktos, parādnieka statūtos vai līgumos paredzētās pārvaldes institūciju tiesības, pienākumi un atbildība.²³ Secināms, ka administrators pārņem arī parādnieka pienākumu atbilstoši Komerclikumam izstāties no pilnsabiedrības (gadījumos, kad pilnsabiedrībā paliek vēl citi biedri) vai uzsākt pilnsabiedrības likvidācijas procesu (kad parādnieks ir vienīgais pilnsabiedrības biedrs).

Attiecībā uz pilnsabiedrībām, kurās pēc parādnieka izstāšanās paliek vēl citi biedri, secināms, ka administratoram ir pienākums kā parādnieka pārstāvim izstāties no šīm

²⁰ Maksātnespējas likuma 67. panta 13. punkts.

²¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 4. jūlija vēstule Nr. 1-49n/2023/35.

²² Rīgas rajona Latgales priekšpilsētas tiesas 2019. gada 20. novembra lēmums lietā Nr. 29489219.

²³ Maksātnespējas likuma 64. panta pirmās daļas 1. punkts.

pilnsabiedrībām. Proti, viens no sabiedrības biedra izstāšanās pamatiem ir sabiedrības biedra atzīšana par maksātnespējīgu.²⁴ Attiecībā uz pilnsabiedrībām, kurās parādnieks ir vienīgais biedrs, norādāms, ka pilnsabiedrību pārstāv tās biedri²⁵, kuri turklāt par pilnsabiedrības saistībām atbild ar visu savu mantu.²⁶ Attiecīgi administrators ir vienīgā persona, kas ir atbildīga par pilnsabiedrības, kuras vienīgais biedrs ir parādnieks, pārvaldīšanu un ir tiesīga darboties pilnsabiedrības vienīgā biedra vārdā. Līdz ar to administratoram ir jāveic visas Komerclikumā noteiktās darbības, kas paredzētas, lai likvidētu pilnsabiedrību. Komerclikuma 97. panta pirmā daļa noteic, ka pilnsabiedrība var tikt izbeigta tostarp ar sabiedrības biedru lēmumu vai ar tiesas nolēmumu.

Vēršama uzmanība, ka katras konkrētās situācijas izvērtēšana un attiecīgo tiesisko līdzekļu izvēle ir administratora ekskluzīvā kompetencē, lai atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam nodrošinātu efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu. Līdz ar to administratoram kā savas jomas speciālistam pašam ir jāizlemj par Maksātnespējas likumam atbilstošu rīcību konkrētās situācijās, jo atbildība par pieņemto lēmumu izriet no administratora pienākumiem.

²⁴ Komerclikuma 97. panta otrās daļas 2. punkts.

²⁵ Komerclikuma 91. panta pirmā daļa.

²⁶ Komerclikuma 94. panta pirmā daļa.

2. JURIDISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

Par ar lietas vešanu saistīto izdevumu samaksas kārtību juridiskās personas maksātnespējas procesā²⁷

- *Jebkuras izmaksas juridiskās personas maksātnespējas procesā noris tikai saskaņā ar Maksātnespējas likumā noteikto kārtību. Minētais vienlaikus nozīmē, ka tiesas izdevumu iekļaušana parādnieka maksātnespējas procesa izmaksās negarantē šo izdevumu nekavējošu atmaksu, jo to izmaksa ir pieļaujama tikai atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajai kārtībai.*

No iesnieguma izriet, ka ar tiesas spriedumu nopriests piedzīt no parādnieka ar lietas vešanu saistītos izdevumus un noteikts termiņš to labprātīgai izpildei – 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Nemot vērā minēto, lūgts sniegt viedokli, vai administratoram ir pamats izpildīt minēto spriedumu, tādējādi faktiski apejot Maksātnespējas likumā²⁸ noteikto izdevumu segšanas kārtību.

Saskaņā ar likumu "Par tiesu varu"²⁹ tiesas spriedums, kas stāties likumīgā spēkā, ir izpildāms. Šādam tiesas spriedumam ir likuma spēks, visiem tas ir obligāts un pret to jāizturas ar tādu pašu cieņu kā pret likumu.

Būtiski norādīt, ka maksātnespējīgam lietas dalībniekam (parādniekam) nav noteikta cita veida kārtība piedzīto tiesas izdevumu segšanā, pamatojoties uz tiesas nolēmumu, līdz ar to tā izpilde (tostarp iekļaušana maksātnespējas procesa izdevumos) ir jāveic nekavējoties.

Ar jēdzienu "nekavējoties" ir jāsaprot tūlītējas darbības, kuras administrators veic bez liekas kavēšanās. Turklāt ar nekavējošu izpildi Civilprocesa likuma izpratnē saprot iespēju to izpildīt saprātīgi īsā termiņā pēc nosacījuma iestāšanās.³⁰

Tajā pašā laikā nekavējošā izpilde ir cieši saistīta ne tikai ar Maksātnespējas likumā noteikto administratora pienākumu nodrošināt efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi³¹, bet arī labticības principu, kas noteic, ka maksātnespējas procesā iesaistītajām personām savas tiesības jāizmanto un pienākumi jāizpilda labā ticībā.³²

Attiecībā par tiesas sprieduma izpildi, ar kuru no Parādnieka ir piedzīti ar lietas vešanu saistītie izdevumi, jāņem vērā, ka atbilstoši Maksātnespējas likumam³³ juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas ir administratora atlīdzība un izdevumi, kas rodas, lai nodrošinātu maksātnespējas procesa likumīgu un efektīvu norisi.

Maksātnespējas likums noteic³⁴, ka juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas sedz no parādnieka mantas. Savukārt, ja no parādnieka mantas nav iespējams segt juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas, tad tās var finansēt no parādnieka pārstāvja, administratora, kreditora, kreditoru grupas vai citu fizisko vai juridisko personu naudas līdzekļiem un pēc to iniciatīvas, minētajām personām par to rakstveidā vienojoties ar administratoru, ja šāda vienošanās atbilst kreditoru interesēm.³⁵

²⁷ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 15. novembra vēstule Nr. 1-57n/2023/728.

²⁸ Maksātnespējas likuma 117. un 118. pants.

²⁹ Likuma "Par tiesu varu" 16. panta otrā un ceturtā daļa.

³⁰ Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014. gada 26. septembra spriedums Nr. SKC-1948/2014.

³¹ Maksātnespējas likuma 26. panta otrā daļa.

³² Maksātnespējas likuma 6. panta 8. punkts.

³³ Maksātnespējas likuma 11. panta otrā daļa.

³⁴ Maksātnespējas likuma 168. panta pirmā daļa.

³⁵ Maksātnespējas likuma 168. panta trešā daļa.

Saskaņā ar Maksātnespējas likumu³⁶ administrators 15 dienu laikā pēc parādnieka mantas pārdošanas plāna izpildes sastāda juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksu sarakstu un kreditoru prasījumu segšanas plānu atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajai kārtībai.³⁷ Turklāt juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksām ir prioritāte pār citiem maksājumiem no parādnieka mantas.³⁸

Tāpat no Maksātnespējas likuma³⁹ izriet administratora pienākums nodrošināt juridiskās personas maksātnespējas procesa efektīvu un likumīgu gaitu, ziņot kreditoriem par juridiskās personas maksātnespējas procesa izdevumiem.

Konkrētajā gadījumā ar lietas vešanu saistītie izdevumi Parādnieka maksātnespējas procesa laikā radušies, administratoram ceļot prasību tiesā saskaņā ar Maksātnespējas likumā noteikto administratora pienākumu⁴⁰, līdz ar to tie ir iekļaujami Parādnieka maksātnespējas procesa izdevumos, kas izriet arī no Civilprocesa likuma noteikumiem⁴¹. Minētais papildus sasaucas ar Maksātnespējas likumā noteikto⁴², ka izdevumi, kas pamatoti un saistīti ar konkrētā juridiskās personas maksātnespējas procesa nodrošināšanu, ir iekļaujami maksātnespējas procesa izdevumos.

Līdz ar to, neraugoties uz apstākli par tiesas sprieduma izpildes obligāto raksturu, kā arī maksātnespējas procesa izmaksu prioritāti pār citiem maksājumiem, tomēr jāņem vērā, ka jebkuras izmaksas juridiskās personas maksātnespējas procesā noris tikai saskaņā ar Maksātnespējas likumā noteikto kārtību.⁴³ Minētais vienlaikus nozīmē, ka tiesas izdevumu iekļaušana parādnieka maksātnespējas procesa izmaksās negarantē šo izdevumu nekavējošu atmaksu, jo to izmaksa ir pieļaujama tikai atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajai kārtībai.⁴⁴

Vienlaikus būtiski norādīt, ka juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas sekas neparedz sprieduma izpildes lietvedības uzsākšanu pret parādnieka mantu vai naudas līdzekļiem.⁴⁵

Par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra juridiskās personas maksātnespējas procesa ietvaros⁴⁶

- *Administrators kā maksātnespējīgās juridiskās personas pārstāvis var pieteikt personālsabiedrības izslēgšanu no komercreģistra, kurā kā vienīgais biedrs ir palikusi maksātnespējīgā juridiskā persona, ja otrs biedrs ir izstājies saskaņā ar Komerclikuma 99., 101. un 102. pantu.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai administrators ir tiesīgs pabeigt parādnieka maksātnespējas procesu bez parādniekam piederošo pilnsabiedrību likvidācijas, informējot Uzņēmumu reģistru par nepieciešamību veikt minēto pilnsabiedrību likvidāciju vienkāršotā kārtībā.

Pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas administratoram ir visas normatīvajos aktos, parādnieka statūtos vai līgumos paredzētās pārvaldes institūciju tiesības,

³⁶ Maksātnespējas likuma 117. panta pirmā daļa.

³⁷ Maksātnespējas likuma 118. pants.

³⁸ Maksātnespējas likuma 118. panta pirmā daļa.

³⁹ Maksātnespējas likuma 81. panta pirmās daļas 4. punkts.

⁴⁰ Maksātnespējas likuma 65. panta 8. punkts.

⁴¹ Civilprocesa likuma 363.¹³ panta desmitā daļa.

⁴² Maksātnespējas likuma 170. panta otrās daļas 10. punkts.

⁴³ Maksātnespējas likuma 117. un 118. pants.

⁴⁴ Maksātnespējas likuma 117. un 118. pants.

⁴⁵ Maksātnespējas likuma 63. panta otrā daļa un Civilprocesa likuma 552.¹ panta sestā daļa.

⁴⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 22. septembra vēstule Nr. 1-49n/2023/48.

pienākumi un atbildība.⁴⁷ Secināms, ka administrators pārņem arī parādnieka pienākumu atbilstoši Komerclikumam izstāties no pilnsabiedrības, uzsākt pilnsabiedrības likvidācijas procesu vai pieteikt sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra.

Komerclikumā nav ietverts tiesiskais regulējums, pamatojoties uz kuru Uzņēmumu reģistrs uz savas iniciatīvas pamata būtu tiesīgs uzsākt personālsabiedrības vienkāršotās likvidācijas procesu un izslēgt to no komercreģistra. Proti, Uzņēmumu reģistram normatīvajos aktos nav deleģētas tiesības izslēgt personālsabiedrību no komercreģistra bez likvidācijas procesa.

Vienlaikus norādāms, ka atbilstoši Komerclikuma 103. pantam, ja sabiedrībā ir divi biedri un viens no tiem izstājas saskaņā ar Komerclikuma 99., 101. un 102. panta noteikumiem, sabiedrība izbeidzas bez likvidācijas un sabiedrības uzņēmums pāriet otram sabiedrības biedram, kuram ir pienākums pieteikt sevi ierakstīšanai komercreģistrā kā individuālo komersantu, attiecīgi piesakot sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra. Ņemot vērā minēto normu administrators kā maksātnespējīgās juridiskās personas pārstāvis var pieteikt personālsabiedrības izslēgšanu no komercreģistra, kurā kā vienīgais biedrs ir palikusi maksātnespējīgā juridiskā persona, ja otrs biedrs ir izstājies saskaņā ar Komerclikuma 99., 101. un 102. pantu.

Vienlaikus vērsama uzmanība, ka katras konkrētās situācijas izvērtēšana un attiecīgo tiesisko līdzekļu izvēle ir administratora ekskluzīvā kompetencē, lai atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam nodrošinātu efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu. Līdz ar to administratoram kā savas jomas speciālistam pašam ir jāizlemj par Maksātnespējas likumam atbilstošu rīcību konkrētās situācijās, jo atbildība par pieņemto lēmumu izriet no administratora pienākumiem.

Par parādnieka pārstāvi juridiskās personas maksātnespējas procesā⁴⁸

- *Gadījumā, ja par parādnieka pārstāvi tiktu iecelta juridiskā persona, parādnieka pārstāvja funkciju realizēšanai šai personai vajadzētu nozīmēt fizisko personu, kas darbotos šīs juridiskās personas vārdā. Savukārt Maksātnespējas likuma normas neparedz tādu institūtu kā "parādnieka pārstāvja pārstāvis", turklāt šāda situācija būtu pretrunā ar parādnieka pārstāvja kā personīga institūta būtību.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai juridiskās personas maksātnespējas procesā par parādnieka pārstāvi, ja tas ir parādnieka dalībnieks, var būt juridiskā persona.

Administrators nekavējoties pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas nosaka parādnieka pārstāvi vai pārstāvjus⁴⁹, kuru piedalīšanās maksātnespējas procesā ir obligāta.⁵⁰ Nosakot parādnieka pārstāvi, administratoram jāievēro [Maksātnespējas likuma 68. panta pirmajā daļā](#) noteiktā secība:

- 1) izpildinstitūcijas loceklis, kurš ir tiesīgs pārstāvēt parādnieku atsevišķi;
- 2) citi izpildinstitūcijas locekļi;
- 3) pārraudzības institūcijas vadītājs;
- 4) citi pārraudzības institūcijas locekļi;
- 5) dalībnieks (akcionārs), kuram ir lielākais balsu skaits.

Šāda secība veidota, pamatojoties uz apsvērumu, kādu personu rīcībā varētu būt visplašākā informācija par parādnieku. Minētajā pantā nav noteikts ierobežojums par

⁴⁷ Maksātnespējas likuma 64. panta pirmās daļas 1. punkts.

⁴⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 5. jūlija vēstule Nr. 1-57n/2023/466.

⁴⁹ Maksātnespējas likuma 65. panta pirmās daļas 1. punkts.

⁵⁰ Maksātnespējas likuma 68. panta pirmā daļa.

parādnieka pārstāvi noteikt juridisku personu, ja tā var sniegt Maksātnespējas likumā noteiktās ziņas par parādnieku un viņa darbību.

Vienlaikus norādāms, ka, analizējot Maksātnespējas likumā noteiktos parādnieka pārstāvja pienākumus un tiesības, var secināt, ka parādnieka pārstāvja institūts ir veidots kā personisks institūts. Piemēram, [Maksātnespējas likuma 69. pantā](#) noteiktās parādnieka pārstāvja tiesības (piem., iepazīties ar iesniegtajiem kreditoru prasījumiem un izteikt par tiem iebildumus, piedalīties kreditoru sapulcē, pieprasīt, lai administrators sasauk kreditoru sapulci utt.) var realizēt tikai fiziska persona. Tāpat arī parādnieka pārstāvja pienākumus, kas noteikti [Maksātnespējas likuma 70. pantā](#), piemēram – ierasties uz visām kreditoru sapulcēm un tiesas sēdēm, uz kurām viņš uzaicināts, vai nekavējoties paziņot administratoram par jaunās dzīvesvietas adresi, ja maksātnespējas procesa laikā parādnieka pārstāvis mainījis dzīvesvietu, var realizēt tikai fiziska persona.

Gadījumā, ja par parādnieka pārstāvi tiktu iecelta juridiskā persona, parādnieka pārstāvja funkciju realizēšanai šai personai vajadzētu nozīmēt fizisko personu, kas darbotos šīs juridiskās personas vārdā. Savukārt Maksātnespējas likuma normas neparedz tādu institūtu kā "parādnieka pārstāvja pārstāvis", turklāt šāda situācija būtu pretrunā ar parādnieka pārstāvja kā personīga institūta būtību.⁵¹

Tādējādi jāatzīst, ka lēmums, ar kuru par parādnieka pārstāvi tiktu noteikts parādnieka dalībnieks (akcionārs) – juridiska persona, būtu pretrunā Maksātnespējas likuma 69., 70. un 71. pantā ietverto tiesību normu jēgai un parādnieka pārstāvja institūta būtībai.

Tādējādi, nosakot parādnieka pārstāvi, administratoram pārstāvis ir jāpersonificē, jo Maksātnespējas likumā noteiktās tiesības un pienākumus parādnieka pārstāvim ir iespējams pildīt tikai tajā gadījumā, ja par pārstāvi noteikta konkrēta persona, kurai, kā to paredz Maksātnespējas likuma normas, piemēram, var nosūtīt pieprasījumu vai kādu dokumentu uz dzīvesvietu.⁵² Turklāt būtiski, ka administratora noteiktajam parādnieka pārstāvim kā subjektam ir paredzēta kriminālatbildība par maksātnespējas procesa kavēšanu [Krimināllikuma 215. panta trešajā daļā](#) norādītajos gadījumos.

Nemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, administrators par parādnieka pārstāvi nevar noteikt juridisko personu, bet gan konkrētu personu (kas, piemēram, ir amatpersona juridiskajā personā), ja tā var sniegt Maksātnespējas likumā noteiktās ziņas par parādnieku un viņa darbību.

⁵¹ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2013. gada 26. aprīļa lēmums lietā Nr. C30464113.

⁵² Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2013. gada 26. aprīļa lēmums lietā Nr. C30464113.

3. FIZISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

Par peļņas sadali un dividenžu izmaksu fiziskās personas maksātnespējas procesā⁵³

- *Administrators ir tiesīgs parādnieka vietā prasīt sabiedrības valdei sasaukt dalībnieku sapulci jautājuma izskatīšanai par sabiedrības peļņas sadali un dividenžu izmaksu, un attiecīgi ir tiesīgs piedalīties tādā sapulcē un parādnieka vietā balsot par sapulces darba kārtības jautājumiem, jo minētās darbības ir uzskatāmas kā administratora rīcība ar parādnieka mantu Maksātnespējas likuma izpratnē.*
- *Tikai pēc tam, kad sabiedrība ir pieņēmusi attiecīgu lēmumu par dividenžu izmaksu, administrators ir tiesīgs parādnieka prasījuma tiesības pret sabiedrību par dividenžu izmaksu cedēt.*

No iesnieguma izriet, ka fiziskai personai (turpmāk šajā skaidrojumā – parādnieks) pieder 50 % no sabiedrības pamatkapitāla. Līdz ar to lūgts sniegt viedokli par šādiem jautājumiem:

- 1) vai administrators ir tiesīgs Parādnieka vietā prasīt sabiedrības valdei sasaukt dalībnieku sapulci jautājuma izskatīšanai par sabiedrības peļņas sadali un dividenžu izmaksu?*
- 2) vai administrators ir tiesīgs piedalīties tādā sapulcē un Parādnieka vietā balsot par sapulces darba kārtības jautājumiem?*
- 3) vai administrators ir tiesīgs Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā atsavināt (cedēt) Parādnieka prasījuma tiesības pret sabiedrību par dividenžu izmaksu?*

[1] Atbilstoši Komerclikumam⁵⁴ kapitāldaļas apliecina dalībnieka līdzdalību pamatkapitālā un dod dalībniekam tiesības piedalīties sabiedrības pārvaldē, peļņas sadalē, sabiedrības mantas sadalē sabiedrības likvidācijas gadījumā, kā arī citas likumā un statūtos paredzētās tiesības.⁵⁵

Satversmes tiesa secinājusi, ka ar "tiesībām uz īpašumu" saprotamas visas mantiska rakstura tiesības, kuras persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas, tajā skaitā tiesības, kas izriet no kapitāla daļām un akcijām (kā arī citiem vērtspapīriem).⁵⁶

Kapitāla daļu atsavināšana regulēta Komerclikumā⁵⁷ un no minētā regulējuma izriet, ka kapitāla daļas pēc vispārējā principa ir civiltiesiskās apgrozības objekts, tās var pirkt, mainīt, dāvināt u.tml. Proti, kā atzīts juridiskajā literatūrā, kapitāla daļas atbilstoši Civillikumam⁵⁸ uzskatāmas par bezķermenisku lietu, savukārt lieta kā tiesību institūts apzīmē tiesību priekšmetu, kam ir zināma mantiska vērtība.

Tas nozīmē, ka kapitāla daļas kā lietas tiek pakļautas civiltiesību subjektu tiesiskajai varai, tas ir, ar tām kāds tiesību subjekts rīkojas, darbojas un pašas par sevi tās nevar būt tiesību un pienākumu nesēji. Ņemot vērā, ka bezķermeniskas lietas nevar būt īpašuma priekšmets, tām tomēr ir divi galvenie raksturojošie elementi:

- 1) tās var būt civiltiesiskās apgrozības priekšmets (tiesību subjekts ir tiesīgs ar tām darboties);

⁵³ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 16. novembra vēstule Nr. 1-49n/2023/60.

⁵⁴ Komerclikuma 136., 143. panta pirmās daļas 4. un 5.punkts, 186., 187., 226., 235.pants.

⁵⁵ Komerclikuma 136., 143. panta pirmās daļas 4. un 5.punkts, 186., 187., 226., 235.pants.

⁵⁶ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010. gada 19. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-02-01 5.2. punkts.

⁵⁷ Komerclikuma 188. un 189. pants.

⁵⁸ Civillikuma 841. pants.

2) tās ir subjektam piemītošas subjektīvās tiesības, kurām ir mantiska vērtība (tiesību subjekts gūst mantisku labumu no pašas lietas). Viena no kapitāla daļā ietilpstošajām subjektīvajām tiesībām ir, piemēram, tiesība saņemt dividendes, piedalīties balsošanā u.tml.⁵⁹

No iepriekš minētā izriet, ka parādniekam piederošās kapitāldaļas ir arī tāda parādniekam piederoša manta, attiecībā uz kuru viņš zaudē tiesības ar to rīkoties pēc fiziskās personas maksātspējas procesa pasludināšanas un šīs tiesības iegūst administrators.⁶⁰

Minētais vienlaikus pamatojams ar judikatūras atziņu, kurā norādīts, ka ar fiziskās personas maksātspējas pasludināšanu parādniekam uz likuma pamata tiek ierobežota rīcībspēja attiecībā uz viņa mantisko tiesību izlietošanu, un administratoram ar likumu tiek piešķirts nevis parasta civiltiesiskā pilnvarnieka, bet gan faktiski aizgādņa statuss, kas pēc juridiskās dabas ir līdzīgs Civillikumā⁶¹ minētajam.⁶² Parādniekam šajā periodā bez administratora piekrišanas paliek tiesības tikai slēgt darījumus, kuru vērtība mēneša laikā nepārsniedz vienu minimālo mēnešalgu.⁶³ Turklāt minētajā judikatūras atziņā nav norādīti jebkādi izņēmumi, uz kuriem neattiektos administratora pārstāvība parādnieka mantisko tiesību izlietošanā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, administrators ir tiesīgs Parādnieka vietā prasīt sabiedrības valdei sasaukt dalībnieku sapulci jautājuma izskatīšanai par sabiedrības peļņas sadali un dividenžu izmaksu, un attiecīgi ir tiesīgs piedalīties tādā sapulcē un Parādnieka vietā balsot par sapulces darba kārtības jautājumiem, jo minētās darbības ir uzskatāmas kā administratora rīcība ar parādnieka mantu Maksātspējas likuma izpratnē.

[2] Savukārt, kas attiecas uz jautājumu par administratora tiesībām Maksātspējas likumā noteiktajā kārtībā atsavināt (cedēt) Parādnieka prasījuma tiesības pret sabiedrību par dividenžu izmaksu, norādāms turpmākais.

Dividende ir sabiedrības peļņas daļa, kura izmaksājama dalībniekam proporcionāli viņam piederošo daļu skaitam. Dividendes aprēķina un izmaksā no tīrās peļņas jeb pārskata gada peļņas, tas ir, no sabiedrības ienākumu pārsnieguma pār izdevumiem pēc visu nodokļu samaksas attiecīgajā pārskata gadā.⁶⁴ Dalībnieka tiesības saņemt dividendi un sabiedrības saistība to izmaksāt rodas ar dalībnieku sapulces lēmuma par dividenžu izmaksu pieņemšanas brīdi.⁶⁵

Līdz ar to tikai tad, kad sabiedrība nolemj izmaksāt dividendes, ar to brīdi tā uzņemas attiecīgu saistību pret dalībniekiem.⁶⁶ Minētais nozīmē to, ka konkrētā jautājuma kontekstā parādniekam nav prasījuma tiesību pret sabiedrību, kamēr sabiedrība nav pieņēmusi attiecīgu lēmumu par dividenžu izmaksu. Savukārt atbilstoši Civillikuma noteikumiem cedēt var tikai prasījumus.⁶⁷

Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka tikai pēc tam, kad sabiedrība ir pieņēmusi attiecīgu lēmumu par dividenžu izmaksu, administrators ir tiesīgs šādu prasījumu cedēt.

⁵⁹ K.Balodis. Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 108. lpp.; V.Tihonovs. Ieskats akciju piederības jautājumā. Jurista Vārds, 22.05.2012., Nr. 21 (720); J.Kārklīšs. Kapitāla daļa un tās atsavinājums. Jurista Vārds, 20.11.2012., Nr. 47 (746).

⁶⁰ Maksātspējas likuma 134. panta otrās daļas 2. punkts.

⁶¹ Civillikuma 217. panta otrās daļas 2. punkts.

⁶² Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2019. gada 31. oktobra spriedums lietā Nr. C32372015, SKC-272/2019, ECLI:LV:AT:2019:1031.C32372015.13.S

⁶³ Maksātspējas likuma 134. panta otrās daļas 4. punkts.

⁶⁴ A.Strupišs. Komerclikuma komentāri III.B daļa. Komersanti. XI sadaļa. Kapitālsabiedrības (134. – 184.pants). Izdevējs: "A.Strupiša juridiskais birojs" SIA, 2003, 109. lpp.

⁶⁵ Turpat.

⁶⁶ Termina "saistība" nozīme latviešu valodā tiek skaidrota kā pienākums (piemēram, veikt kādas darbības), bet termins "parāds" tiek definēts kā naudas summa vai citas vērtības, kas uz saistību pamata jāatdod. No minētā secināms, ka terminā "parāds" pēc satura un būtības ietilpst termins "saistība" (pieejams: www.tezaurs.lv).

⁶⁷ Civillikuma 1798. un 1799. pants.

Par fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja parādnieka ienākumi ir zemāki par valstī noteikto minimālo mēnešalgu⁶⁸

- *Fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķis ir ne tikai parādnieka atbrīvošana no parādsaistībām, bet arī finansiālās grūtībās nonākušā parādnieka saistību izpildes veicināšana un, ja iespējams, maksātnespējas atjaunošana.*
- *Jautājums par fiziskās personas saistību dzēšanas plāna atbilstību Maksātnespējas likuma prasībām ietilpst ekskluzīvā tiesas kompetencē.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, kā pabeigt fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja parādnieka ienākumi ir zemāki par valstī noteikto minimālo mēnešalgu.

Būtiski uzsvērt, ka fiziskās personas maksātnespējas process ir brīvprātīgs un jebkurai personai, apsverot iespēju iesniegt pieteikumu tiesā par maksātnespējas procesa pasludināšanu, ir jāreķinās ar Maksātnespējas likumā noteikto parādnieka tiesību un pienākumu apjomu. Sevišķi jāakcentē ne tikai parādnieka ienākumu pietiekamība kreditoru prasījumu segšanai, bet pat apņēmība darīt visu no sevis atkarīgo, lai ienākumu apmērs būtu atbilstošs parādnieka spējām.

Tomēr, neskatoties uz samērā strikto Maksātnespējas likuma regulējumu, judikatūrā ir paustas atziņas, kuras kopumā pauž nostāju, ka, sastādot saistību dzēšanas plānu, ir jāņem vērā attiecīgo tiesību normu piemērošanas secība, kā arī akcentēta parādnieka godprātība un ņemti vērā faktiskie apstākļi (piemēram, parādniekam ir noteikta invaliditāte sakarā un darbspēju zudumu un tādējādi parādnieka ienākumi nevar pārsniegt minimālo mēnešalgu).

Proti, Satversmes tiesa ir norādījusi, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķis ir ne tikai parādnieka atbrīvošana no parādsaistībām, bet arī finansiālās grūtībās nonākušā parādnieka saistību izpildes veicināšana un, ja iespējams, maksātnespējas atjaunošana. Fiziskās personas maksātnespējas process ir vērsts galvenokārt uz kreditoru un parādnieku tiesību aizsardzību.⁶⁹ Turklāt tiesību aizsardzībai jābūt efektīvai un vienlīdz vērstai uz abu likumā noteikto mērķu sasniegšanu

Jāuzsver, ka Senāts⁷⁰ ir atkāpies no atziņas par līdzekļu ikmēneša novirzīšanu kreditoriem ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas, to skaidrojot ar apstākli, ka tādējādi personām, kuras no savas gribas neatkarīgu iemeslu dēļ nav spējīgas izpildīt minētās prasības, tiesības uz saistību dzēšanu tiek atņemtas pēc būtības.

Maksātnespējas likums noteic⁷¹, ka fiziskās personas saistību dzēšanas plāna īstenošanas termiņu parādnieks nosaka, ņemot vērā paredzamos ienākumus saistību dzēšanas procedūrā. Tas nozīmē, ka termiņš saistību dzēšanas procedūrai atkarīgs gan no nesegto saistību apjoma, gan no parādnieka paredzamo ienākumu apmēra.

Savukārt Maksātnespējas likuma tiesību normas⁷² ir paredzētas, lai noteiktu minētā plāna termiņu (kas diferencējams, par pamatu ņemot likumā paredzēto kritēriju – parādnieka ienākumu apmēru), nevis lai noteiktu to parādnieka ienākumu daļu, kuru ir tiesības saņemt kreditoram.

Attiecīgi Maksātnespējas likumā⁷³ paredzētais saistību dzēšanas plāna termiņš ir nosakāms, secīgi piemērojot katru nākamo tiesību normas daļu gadījumā, ja nepastāv

⁶⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 9. novembra vēstule Nr. 1-57n/2023/722.

⁶⁹ Satversmes tiesas 2016. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2016-01-01 11.1. apakšpunkts.

⁷⁰ Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2021. gada 3. marta lēmums lietā Nr. C33268619, SPC-8/2021, ECLI:LV:AT:2021:0303.C33268619.8.L

⁷¹ Maksātnespējas likuma 155. panta pirmā daļa.

⁷² Maksātnespējas likuma 155. pants.

⁷³ Maksātnespējas likuma 155. panta otrā, trešā un ceturtnā daļa.

iepriekšējā daļā norādītie noteikumi.⁷⁴ Respektīvi, no minētā tiesiskā regulējuma izriet, ka parādniekam, kurš saistību dzēšanas procedūras laikā nevar segt nedz 50%, nedz 35%, nedz 20% no kopējām saistībām, ir pienākums vismaz vienu trešo daļu no saviem ienākumiem, bet ne mazāk kā vienu trešo daļu no minimālās mēnešalgas, katru mēnesi novirzīt kreditoru prasījumu segšanai.

Līdz ar to Maksātnespējas likuma 155. panta ceturrtā daļa piemērojama, ja faktiskie apstākļi neatbilst nevienam no šā panta iepriekšējās daļās norādītajiem gadījumiem, proti, ja no parādnieka gribas neatkarīgu iemeslu dēļ viņa ienākumi ir tādi, ka nav iespējams segt Maksātnespējas likuma 155. panta otrajā un trešajā daļā noteikto saistību apmēru.⁷⁵

Tāpat norādām, ka saskaņā ar Maksātnespējas likumu⁷⁶ ar tiesas lēmumu vienu reizi saistību dzēšanas procedūras laikā uz termiņu, kas nepārsniedz vienu gadu, var samazināt fiziskās personas saistību dzēšanas plānā paredzētos parādnieka maksājumus kreditoriem un attiecīgi pagarināt šajā likumā noteikto termiņu⁷⁷, ja saistību dzēšanas procedūras laikā parādnieks nespēj gūt ienākumus atbilstoši savām spējām vai ir kļuvis darbnespējīgs.

Jāpiebilst, ka minētajā regulējumā piedāvātais risinājums nenoteic konkrētu maksājumu samazinājuma apmēra sliekšni, kādu tiesa var noteikt, jo katrs fiziskās personas maksātnespējas process ir ar savām norises un apstākļu īpatnībām. Tomēr šajā normā ir skaidri noteikta sasaiste ar šīs atkāpes ietekmi uz Maksātnespējas likumā⁷⁸ noteikto termiņu.⁷⁹

Tiesa, pārbaudot saistību dzēšanas plāna atbilstību likuma prasībām, izvērtē, vai plānā iekļautas visas Maksātnespējas likumā⁸⁰ minētās ziņas un vai tās atbilst faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem. Tāpat tiesai jāpārbauda, vai Maksātnespējas likuma prasībām⁸¹ un faktiskajiem apstākļiem atbilst saistību dzēšanas plānā noteiktais saistību dzēšanas termiņš un kreditoriem ik mēnesi maksājamo līdzekļu apmērs.⁸²

Līdz ar to jautājums par fiziskās personas saistību dzēšanas plāna atbilstību Maksātnespējas likuma prasībām ietilpst ekskluzīvā tiesas kompetencē.⁸³

Par mantu, kuru tiesīgs paturēt parādnieks, fiziskās personas maksātnespējas procesā⁸⁴

- *Attiecībā uz mantu, ko parādnieks vēlas paturēt sev, parādniekam jāpierāda, ka tā būtiski nepieciešama, lai gūtu ienākumus.*

⁷⁴ Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2021. gada 3. marta lēmums lietā Nr. C33268619, SPC-8/2021, ECLI:LV:AT:2021:0303.C33268619.8.L

⁷⁵ Turpat. Papildus uz minēto aspektu Civillietu departaments norādījis 2016. gada 9. decembra lēmumā lietā Nr. SPC-15/2016 (C31275015), secinot, ka Maksātnespējas likuma 155. panta ceturrtās daļas noteikumi piemērojami tādos apstākļos, kas neietilpst minētā panta otrās un trešās daļas normu tiesiskajā sastāvā (sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016. gada 9. decembra lēmuma lietā Nr. SPC-15/2016 (C31275015) 4. punktu). Tāpat 2020. gada 9. oktobra lēmumā lietā Nr. SPC-23/2020 (ECLI:LV:AT:2020:1009.C26163319.8.L) Senāts norādījis uz iepriekš minēto Maksātnespējas likuma 155. pantā iekļauto tiesību normu piemērošanas secību, ņemot vērā faktiskos apstākļus lietā (sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2020. gada 9. oktobra lēmuma lietā Nr. SPC-23/2020 (ECLI:LV:AT:2020:1009.C26163319.8.L) 7. punktu).

⁷⁶ Maksātnespējas likuma 162. panta sestā daļa.

⁷⁷ Maksātnespējas likuma 155. pants.

⁷⁸ Maksātnespējas likuma 155. pants.

⁷⁹ Skatīt 2023. gada 16. marta Maksātnespējas likuma grozījumu anotāciju: <https://titania.saeima.lv/LIVS14/SaeimaLIVS14.nsf/0/D924ACBADA00D75BC225890500385A62?OpenDocument>

⁸⁰ Maksātnespējas likuma 154. pants.

⁸¹ Maksātnespējas likuma 155. pants.

⁸² Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29. – 60. 1. nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012, 520. lpp.

⁸³ Civilprocesa likuma 363.³¹ pants.

⁸⁴ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 8. novembra vēstule Nr. 1-49n/2023/58.

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, vai fiziskās personas maksātnespējas procesā tiek pārdots televizors, sadzīves tehnika utt., automašīna, kura nepieciešama ģimenes vajadzībām (nokļūt uz darbu, izvadāt bērnus).

Pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas parādnieks zaudē tiesības rīkoties ar visu savu mantu, kā arī viņa valdījumā vai turējumā esošo trešajām personām piederošo mantu (izņemot mantu, uz kuru nevar vērst piedziņu), un šīs tiesības iegūst administrators.⁸⁵ Respektīvi "parādnieka manta" jēdzienā ietilpst parādnieka nekustamais īpašums, kustamā manta, tai skaitā naudas līdzekļi, naudas līdzekļi, kas iegūti, atsavinot parādnieka mantu, saskaņā ar Maksātnespējas likuma [93. pantu](#) atgūtā manta, augļi, kas iegūti no parādnieka mantas maksātnespējas procesa laikā, maksātnespējas procesa laikā cita tiesiski iegūtā manta, parādnieka ienākumi, kas gūti fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā.⁸⁶

Secīgi fiziskās personas maksātnespējas procesa bankrota procedūras ietvaros tiek realizēta visa parādnieka manta, lai no iegūtajiem naudas līdzekļiem pēc iespējas pilnīgāk apmierinātu kreditoru prasījumus (izņemot mantu, uz kuru saskaņā ar normatīvajiem aktiem nevar vērst piedziņu).⁸⁷ No minētā izriet, ka tāda parādnieka manta, kā piemēram, mājas iekārtas un mājturības priekšmeti, apģērbs, kas nepieciešams parādniekam, viņa ģimenes locekļiem, kā arī personām, kuras atrodas viņa apgādībā, kā arī mājās esošie pārtikas produkti tādā daudzumā, kāds nepieciešams parādnieka un viņa ģimenes locekļu uzturēšanai triju mēnešu laikā, nevar tikt realizēta fiziskās personas maksātnespējas procesā.

Vienlaikus atzīmējams, ka Maksātnespējas likumā ir paredzētas atsevišķu mantu kategorijas, kuras parādnieks ir tiesīgs paturēt. Proti, parādnieks, noslēdzot vienošanos ar nodrošināto kreditoru, var paturēt sev piederošo mājokli, kas ieķīlāts par labu nodrošinātajam kreditoram.⁸⁸ Tāpat parādnieks var paturēt mantu, kas viņam būtiski nepieciešama ienākumu gūšanai.⁸⁹ Ņemot vērā, ka administrators fiziskās personas maksātnespējas procesā nodrošina arī parādnieka mantas pārdošanu,⁹⁰ tad attiecībā uz mantu, ko parādnieks vēlas paturēt sev, parādniekam jāpierāda, ka tā būtiski nepieciešama, lai gūtu ienākumus (piemēram, tas var būt metināšanas aparāts metinātajam, krāsošanas instrumenti krāsotajam, mūzikas instruments profesionālam mūziķim u. tml.).

Katras konkrētās situācijas izvērtēšana un attiecīgo tiesisko līdzekļu izvēle ir administratora ekskluzīvā kompetencē, lai atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam nodrošinātu efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu.

Par kreditora prasījumu galvojuma līguma gadījumā⁹¹

- *Apstākļi, ka persona ir galvojusi par citas personas saistībām, pats par sevi nerada šai personai pienākumu šīs saistības segt. Pienākums atbildēt par citas personas saistībām rodas vienīgi tad, ja iestājas galvnieka atbildības priekšnoteikumi.*
- *Saistības, kas ir atkarīgas no nosacījuma iestāšanās ir norādāmas saistību dzēšanas plānā, lai tiesa varētu lemt par to dzēšanu.*

No iesnieguma izriet, ka fiziskās personas maksātnespējas procesā kreditora prasījumu ir pieteikusi komercbanka saistībā ar aizdevuma līgumu, kuram parādnieks ir galvotājs. Aizdevuma līguma nosacījumus pienācīgi izpilda galvenais parādnieks. Līdz ar to lūgts sniegt skaidrojumu:

⁸⁵ Maksātnespējas likuma 134. panta otrās daļas 2. punkts.

⁸⁶ Maksātnespējas likuma 92. panta pirmā daļa.

⁸⁷ [Civilprocesa likuma 1. pielikumā](#) noteiktā manta un [596. pantā](#) minētās summas.

⁸⁸ Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 148. panta pirmo daļu.

⁸⁹ Maksātnespējas likuma 161. panta 2. punkts.

⁹⁰ Atbilstoši Maksātnespējas likuma 145. panta pirmajai daļai.

⁹¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 7. novembra vēstule Nr. 1-57n/2023/719.

- 1) vai komercbankas prasījums ir pamatoti iekļauts kreditoru prasījumu reģistrā?
- 2) vai, pildot saistību dzēšanas plānu, no fiziskās personas maksātnespējas procesā iegūtajiem naudas līdzekļiem tiks proporcionāli segts arī komercbankas prasījums?
- 3) vai tiesa, lemjot par maksātnespējas procesa izbeigšanu dzēsīs komercbankas aizdevuma neatmaksāto daļu, un atbrīvos/neatbrīvos laulāto no atlikušajām saistībām? Vai tiesa dzēsīs galvojuma saistības?
- 4) vai atsavinātā nekustamā īpašuma nodokļa parāda prasījums ir pamatoti iekļauts kreditoru prasījumu reģistrā? Ņemot vērā, ka jaunajam nekustamā īpašuma ieguvējam vienmēr tiek pieprasīts samaksāt nekustamā īpašuma nodokli pirms īpašuma tiesību ierakstīšanas zemesgrāmatā, vai neveidojas situācija, ka pašvaldība vairākkārt pieprasa samaksāt nekustamā īpašuma nodokli – gan vecajam īpašniekam, kuram piespiedu kārtā atsavina nekustamo īpašumu, gan jaunajam īpašniekam, kuram jāsamaksā nodoklis pirms īpašumtiesību reģistrācijas?

[1] Saskaņā ar Civillikuma⁹² noteikumiem galvojums ir definēts kā ar līgumu uzņemts pienākums atbildēt kreditoram par trešās personas parādu, neatsvabinot tomēr pēdējo no viņa parāda. Turklāt minētie noteikumi paredz⁹³, ka pret galvinieku prasību var celt nekavējoties, ja ir pierādīta galvenā parādnieka faktiskā maksātnespēja vai par viņa mantu jau atklāts konkurss.

Apstākļi, ka persona ir galvojusi par citas personas saistībām, pats par sevi nerada šai personai pienākumu šīs saistības segt. Respektīvi, pienākums atbildēt par citas personas saistībām rodas vienīgi tad, ja iestājas galvinieka atbildības priekšnoteikumi.

Attiecīgi, ja galvinieka (parādnieka) maksātnespējas procesa laikā neiestāties galvinieka atbildības priekšnoteikumi, proti, galvenais parādnieks turpinās galvinieka (parādnieka) maksātnespējas procesa laikā godprātīgi pildīt savas saistības pret kreditoru, tad nosacījums, no kura ir atkarīga kreditora prasījuma esamība pret galvinieku, neiestāties.

Atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajam⁹⁴ fiziskās personas saistību dzēšanas plānā tiek norādīti kreditori, kuri savus prasījumus ir iesnieguši šajā likumā noteiktajā kārtībā⁹⁵ un kuru prasījumi nav tikuši apmierināti bankrota procedūras ietvaros, kā arī šādu kreditoru prasījumu apmērs.

Līdz ar to, ja kreditors, kura prasījuma tiesības ir atkarīgas no nosacījuma iestāšanās, ir iesniedzis kreditora prasījumu atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajai kārtībai⁹⁶, tad minētais prasījums ir jāiekļauj fiziskās personas saistību dzēšanas plānā.

Tomēr jāuzsver, ja parādnieks sastāda fiziskās personas saistību dzēšanas plānu un nosacījums nav iestājies, tad minētā prasījuma summa neietekmē fiziskās personas saistību dzēšanas plāna īstenošanas termiņu un šāds kreditors nav jāiekļauj maksājumu grafikā. Proti, fiziskās personas saistību dzēšanas plāna īstenošanas termiņu ietekmē tikai saistību apmērs, kuru izpildes termiņš jau ir iestājies.

Savukārt, ja galvinieka (parādnieka) atbildības priekšnoteikumi iestājas fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildes laikā, parādniekam ir pienākums izstrādāt fiziskās personas saistību dzēšanas plāna grozījumus, ar kuriem saskaņā ar Maksātnespējas likuma noteikumiem⁹⁷ ir jāiepazīstina kreditori⁹⁸ un kurus apstiprina tiesa.⁹⁹

Līdz ar to, atbildot uz jautājumiem būtiskākais apstākļi konkrētajā gadījumā ir tam, vai galvinieka (parādnieka) maksātnespējas procesa laikā iestāties vai neiestāties galvinieka

⁹² Civillikuma 1692. pants.

⁹³ Civillikuma 1703. panta 2. punkts.

⁹⁴ Maksātnespējas likuma 154. panta otrās daļas 1. punkts.

⁹⁵ Maksātnespējas likuma 141. panta pirmā daļa.

⁹⁶ Turpat.

⁹⁷ Maksātnespējas likuma 162. panta piektā daļa.

⁹⁸ Maksātnespējas likuma 149. pants.

⁹⁹ Maksātnespējas likuma 157. pants.

atbildības priekšnoteikumi. Attiecīgi komercbankas prasījuma segšana maksātnespējas procesā ir atkarīga no iepriekš minētā apstākļa.

Gadījumā, ja tomēr minētais nosacījums būs iestājies, tad galvnieka (parādnieka) maksātnespējas procesā komercbankas prasījums būs jāsedz saskaņā ar tiesas apstiprināto saistību dzēšanas plānu (vai tā grozījumiem). Savukārt tiesiskās sekas, izbeidzot galvnieka (parādnieka) maksātnespējas procesu, paredz atbrīvojot godprātīgu parādnieku no tā saistībām, tostarp tādām, kas atkarīgas no nosacījuma iestāšanās.

Proti, Maksātnespējas likums¹⁰⁰ noteic, ja parādnieks ir veicis fiziskās personas saistību dzēšanas plānā noteiktās darbības, pēc šā plāna darbības beigām atlikušās minētajā plānā norādītās šīs personas saistības tiek dzēstas un apturētās izpildu lietvedības par dzēsto saistību piedziņu tiek izbeigtas.

Saskaņā ar Civilprocesa likumu¹⁰¹, ja tiesa, izbeidzot saistību dzēšanas procedūru, konstatē, ka parādnieks ir atbrīvojams no parāda saistībām saskaņā ar Maksātnespējas likumu¹⁰², tā vienlaikus ar procedūras izbeigšanu atbrīvo viņu no saistībām, kuras norādītas fiziskās personas saistību dzēšanas plānā.

No minētā izriet, ka arī saistības, kas ir atkarīgas no nosacījuma iestāšanās ir norādāmas saistību dzēšanas plānā, lai tiesa varētu lemt par to dzēšanu.

Fiziskās personas maksātnespējas procesā no saistībām tiek atbrīvota un saistības tiek dzēstas tikai tai personai, kurai ir pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process. Tādējādi galvnieka (parādnieka) maksātnespējas process neizbeidz galveno saistību, tāpat kā galvenā parādnieka maksātnespējas process neizbeidz saistību, kas izriet no galvojuma.¹⁰³

[2] Attiecībā uz atsavinātā nekustamā īpašuma nodokļa parāda prasījuma pamatotības izvērtēšanu un tā iekļaušanu kreditoru prasījumu reģistrā jānorāda, ka šis jautājums ietilpst ekskluzīvā administratora kompetencē, jo saskaņā ar Maksātnespējas likumu¹⁰⁴ administrators pārbauda kreditoru prasījumu pamatotību un atbilstību normatīvo aktu prasībām. Savukārt sūdzību par administratora lēmumu sakarā ar kreditoru prasījumu atzīšanu, neatzīšanu vai daļēju atzīšanu var iesniegt tiesai, kurā pasludināts attiecīgais maksātnespējas process. Līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienests nav tiesīgs sniegt vērtējumu par minēto jautājumu.

Par fiziskās personas maksātnespējas procesa pārtraukšanu¹⁰⁵

- *Fiziskās personas maksātnespējas process tiek pārtraukts vai izbeigts (atkarībā no maksātnespējas procesa stadijas), ja parādniekam tiek konstatēti Maksātnespējas likumā noteiktie ierobežojumi.*
- *Ja tiesa izbeidz bankrota procedūru, nepiemērojot saistību dzēšanas procedūru, bet bankrota procedūras laikā tika pārdota parādnieka manta, tad, nosakot kreditoru saistību apmēru atbilstoši minētajam regulējumam, ir jāņem vērā jau bankrota procedūrā segtais kreditoru prasījums no parādnieka mantas pārdošanas.*

Lūgts sniegt skaidrojumu vai drīkst nepārtraukt fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja bankas konta izdrukā redzams, ka parādnieks sniedzis nepatiesas ziņas.

Atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajiem principiem, fiziskās personas maksātnespējas process ir paredzēts tikai labticīgām personām.¹⁰⁶ Līdz ar to atbilstoši

¹⁰⁰ Maksātnespējas likuma 164. panta pirmā daļa.

¹⁰¹ Civilprocesa likuma 363.³⁶ panta otrā daļa.

¹⁰² Maksātnespējas likuma 164. pants.

¹⁰³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2017. gada 3. marta spriedums lietā Nr. C33337912, SKC-81/2017.

¹⁰⁴ Maksātnespējas likuma 74. panta pirmā daļa.

¹⁰⁵ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 19. jūlija vēstule Nr. 1-49n/2023/39.

¹⁰⁶ Maksātnespējas likuma 6. panta 8. punkts.

Maksātnespējas likumam fiziskās personas maksātnespējas process faktiski paredz nepārtrauktu parādnieka labticības kontroli visa procesa laikā.

Fiziskās personas maksātnespējas procesu var pārtraukt vai izbeigt tikai atbilstoši šajā likumā noteiktajai kārtībai.¹⁰⁷

Administratoram ir saistoši Maksātnespējas likumā noteiktie termiņi gan savu pienākumu izpildei, gan parādnieka maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumu izvērtēšanai. Proti, ar brīdi, kad fiziskai personai tiek pasludināts maksātnespējas process, attiecīgajā maksātnespējas procesā ieceltajam administratoram bez kavēšanās ir jāuzsāk veikt Maksātnespējas likumā noteiktās darbības bankrota procedūras ietvaros.¹⁰⁸ Viens no administratora pienākumiem šajā procesa stadijā ir apzināt parādnieka mantu un saistības¹⁰⁹, kas sevī ietver arī parādnieka veikto darījumu izvērtēšanu kopsakarā ar parādnieka iesniegtajiem dokumentiem, informāciju publiskajos reģistros, ziņām no valsts un kredītiestādēm.

Tāpat administratoram ir pienākums izvērtēt parādnieka veiktos darījumus līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai, analizēt, kādu ietekmi tie atstājuši uz parādnieka maksātspeju, vērtēt, vai konkrētie darījumi nav nodarījuši zaudējumus kreditoriem.

Bankrota procedūras laikā nozīmīgs ir paša parādnieka sniegtās informācijas savlaicīgums un kvalitāte, jo pieteikumu par bankrota procedūras izbeigšanu sakarā ar parādniekam konstatētajiem ierobežojumiem, fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanai¹¹⁰ (tostarp par apzināti nepatiesas informācijas sniegšanu), administrators var iesniegt tiesā triju mēnešu laikā pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas tikai tādā gadījumā, ja viņam šāda informācija ir sniegta savlaicīgi.

Savukārt, ja iepriekš minētā informācija administratoram ir sniegta savlaicīgi, tad šādā gadījumā administratoram nav rīcības brīvības tiesības, tas ir, iesniegt vai neiesniegt pieteikumu, bet gan attiecīgais pieteikums ir jāiesniedz tiesā ne vēlāk kā triju mēnešu laikā pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas.

Tomēr, ja iepriekš minētais pieteikums tiesā nav iesniegts, jo minētajā laika posmā administratora rīcībā nav informācijas, kura liecina par fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumiem¹¹¹, tad administrators veic turpmākās darbības bankrota procedūrā, tostarp pārdod parādniekam piederošo mantu, jo nav šaubu, ka kreditoru interesēs ir realizēt parādniekam piederošo mantu uzsāktā maksātnespējas procesa ietvaros.

Pēc tam, kad administrators ir veicis Maksātnespējas likumā noteiktās bankrota procedūrā veicamās darbības, tostarp izvērtējis viņa rīcībā esošo informāciju, administratoram ir jāizvērtē, vai parādniekam bankrota procedūra ir pabeidzama, piemērojot saistību dzēšanas procedūru vai konstatējami saistību dzēšanas procedūras piemērošanas ierobežojumi.

Proti, administratoram, iesniedzot tiesā pieteikumu par bankrota procedūras pabeigšanu, ir pienākums atbilstoši Civilprocesa likuma¹¹² un Maksātnespējas likuma¹¹³ prasībām pieteikumā norādīt savu viedokli vai parādniekam ir piemērojama saistību dzēšanas procedūra, vai nav piemērojama. Attiecīgi, apstiprinot bankrota procedūras pabeigšanu, tiesa vienlaikus izskata jautājumu par saistību dzēšanas plāna apstiprināšanu¹¹⁴ un saistību dzēšanas plānu neapstiprina, ja konstatē ierobežojumus saistību dzēšanas procedūras piemērošanai.¹¹⁵

¹⁰⁷ Maksātnespējas likuma 130. un 153. pants.

¹⁰⁸ Maksātnespējas likuma 137. pants.

¹⁰⁹ Maksātnespējas likuma 137. panta 3. punkts.

¹¹⁰ Maksātnespējas likuma 130. pants.

¹¹¹ Maksātnespējas likuma 130. pants.

¹¹² Civilprocesa likuma 363.³⁰ panta otrā daļa.

¹¹³ Maksātnespējas likuma 26. pants un 149. panta piektā un septītā daļa.

¹¹⁴ Civilprocesa likuma 363.³¹ panta pirmā daļa.

¹¹⁵ Civilprocesa likuma 363.³¹ panta otrā daļa.

No iepriekš minētā secināms, ka fiziskās personas maksātnespējas process tiek pārtraukts vai izbeigts (atkarībā no maksātnespējas procesa stadijas), ja parādniekam tiek konstatēti Maksātnespējas likumā noteiktie ierobežojumi.¹¹⁶

Tāpat būtiski norādīt, ka Maksātnespējas likums noteic, ja vienlaikus ar bankrota procedūras pabeigšanu vai izbeigšanu tiek izbeigts fiziskās personas maksātnespējas process, atjaunojas kreditoru tiesības prasīt parādnieka saistību izpildi apmērā, kādā parādnieks nav izpildījis savas saistības fiziskās personas maksātnespējas procesā, kā arī tiek atjaunotas lietas par piespriesto, bet nepiedzīto summu piedziņu un lietas par parādnieka saistību izpildīšanu tiesas ceļā.¹¹⁷ Tas nozīmē, ja tiesa izbeidz bankrota procedūru, nepiemērojot saistību dzēšanas procedūru, bet bankrota procedūras laikā tika pārdota parādnieka manta, tad, nosakot kreditoru saistību apmēru atbilstoši minētajam regulējumam, ir jāņem vērā jau bankrota procedūrā segtais kreditoru prasījums no parādnieka mantas pārdošanas.

Vienlaikus jānorāda, ka Maksātnespējas likums paredz tostarp fiziskai personai (šīs personas maksātnespējas procesā), kuras likumiskās tiesības ir aizskartas, iesniegt Maksātnespējas kontroles dienestam sūdzību par administratora rīcību.

¹¹⁶ Maksātnespējas likuma 130. un 153. pants.

¹¹⁷ Maksātnespējas likuma 151. panta otrā daļa.

4. PARĀDNIKA MANTA MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ

Par parādnieka mantu un tās novirzīšanu kreditoru prasījumu apmierināšanai¹¹⁸

- *Fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros daļa no valsts piešķirtās invaliditātes pensijas ir jānovirza kreditoru prasījumu segšanai.*
- *Valsts atbalsta maksājumi apkurei un elektroenerģijas pabalsts nav jānovirza kreditoru prasījumu segšanai fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, vai daļa no invaliditātes pensijas un VSAA izmaksātā atbalsta energoresursu izmaksu kompensēšanai ir jānovirza kreditoru prasījumu segšanai fiziskās personas maksātnespējas procesā.

Maksātnespējas kontroles dienests informē, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros daļa no valsts piešķirtās [invaliditātes pensijas](#) ir jānovirza kreditoru prasījumu segšanai.¹¹⁹

Attiecībā uz VSAA izmaksāto atbalstu atbilstoši [Energoresursu cenu ārkārtēja pieauguma samazinājuma pasākumu likumam](#), informējam, ka valsts atbalsta maksājumi apkurei, ja apkurei izmanto elektroenerģiju, koksnes granulas, koksnes briķetes un malku, kā arī elektroenerģijai ikdienas patēriņam mājāsaimniecībām un elektroenerģijas pabalsts noteiktām iedzīvotāju grupām nav jānovirza kreditoru prasījumu segšanai fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros.¹²⁰

Vienlaikus tikai tiesas kompetencē ir izskatīt jautājumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu un vērtēt, vai konkrētās summas ir atzīstamas par parādnieka ienākumiem Maksātnespējas likuma izpratnē, kuri novirzāmi kreditoru prasījumu segšanai.¹²¹

¹¹⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 28. augusta vēstule Nr. 1-49n/2023/44.

¹¹⁹ Saskaņā ar [likuma "Par valsts pensijām" 7. pantu](#) invaliditātes pensija ir viens no valsts pensiju veidiem un šis ienākums nav aizsargāts no piespiedu atsavināšanas fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros. Līdz ar to, ievērojot Civilprocesa likuma 595. panta otro daļu un [likuma "Par valsts pensijām" 36. panta otro](#) daļu secināms, ka kreditoriem jānovirza naudas līdzekļi no invaliditātes pensijas 30 procentu apmērā, vienlaikus nodrošinot, ka naudas līdzekļi invaliditātes pensijas saņēmējam jāsaņem jāsaglabā invaliditātes pensijas aprēķina bāzes apmērā.

¹²⁰ Valsts atbalsts apkurei un elektroenerģijai nav jānovirza kreditoru prasījumu segšanai:

<https://www.mkd.gov.lv/jaunums/atbalsts-apkurei>.

¹²¹ Civilprocesa likuma 363.³⁵ pants.

5. PĀRROBEŽU MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

Par kreditora informēšanu pārrobežu maksātnespējas procesā¹²²

- *Maksātnespējas procedūras uzsākšana un izbeigšanas sekas nevar ietekmēt kreditoru, kurš nav ticis informēts par maksātnespējas procedūru un kreditora prasījuma pieteikšanu.*

Iesniegumā norādīts, ka Lietuvā reģistrētā uzņēmuma pārstāvji un administrators nav informējuši kreditoru par uzsāktu maksātnespējas procesu, kā arī nav snieguši atzinumu uz iesniegto kreditora prasījumu, tādējādi kreditoram nav zināms vai tā prasījums ticis iekļauts kreditoru prasījumu reģistrā.

Lūgts sniegt skaidrojumu – kā kreditors varēja savlaicīgi uzzināt par pārrobežu maksātnespējas procesu, proti, vai debitoram nebija pienākums par to savlaicīgi informēt visus tā kreditorus.

Eiropas Savienības dalībvalstīs pārrobežu maksātnespējas jautājumus regulē tostarp [Regula \(ES\) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām](#)¹²³, kas ir tieši piemērojama.¹²⁴

Viens no Regulas mērķiem ir tiesiskās palāvības un darījumu drošības aizsargāšana pārrobežu maksātnespējas gadījumā. Regula respektē un aizsargā to kreditoru tiesības, kas atrodas citās dalībvalstīs. Atbilstoši Regulas noteikumiem¹²⁵, tiklīdz kādā dalībvalstī ir sākta maksātnespējas procedūra, šīs valsts tiesa, kurai ir piekritība, vai tās ieceltais administrators nekavējoties informē zināmos ārvalstu kreditorus. Minētā informācija¹²⁶, ko sniedz ar individuālu paziņojumu, cita starpā ietver termiņus, līgumsodus, kas noteikti attiecībā uz šiem termiņiem, struktūru vai iestādi, kas ir pilnvarota pieņemt prasījumu un citus noteiktos pasākumus. Šādā paziņojumā arī jānorāda, vai kreditoriem, kuru prasījumi ir prioritāri vai nodrošināti ar lietu tiesībām, ir jāiesniedz prasījumi.

Latvijas Republikas Augstākā tiesa savulaik ir norādījusi, ka maksātnespējas procedūras uzsākšana un izbeigšanas sekas nevar ietekmēt kreditoru, kurš nav ticis informēts par maksātnespējas procedūru un kreditora prasījuma pieteikšanu.¹²⁷ Tātad, īpaša vērība būtu piešķirama pierādījumu izvērtēšanai par kreditora informēšanas pienākuma izpildi, pretējā gadījumā, tas ir, ja kreditors nav pienācīgi informēts par maksātnespējas procedūru un kreditora prasījuma iesniegšanu, tad uz šādu kreditoru noilgumu attiecināt nevar.

¹²² Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 7. novembra vēstule Nr. 1-49n/2023/57.

¹²³ piemērojama maksātnespējas procedūrām, kas uzsāktas pēc 2017. gada 26. jūnija.

¹²⁴ Līguma par Eiropas Savienības darbību 288. pants.

¹²⁵ Regulas 54. panta 1. punkts.

¹²⁶ Regulas 54. panta 2. punkts.

¹²⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016. gada 26. februāra spriedums lietā Nr. C19056212, SKC-77/2016.

6. CITI AR MAKSĀTNESPĒJAS TIESĪBĀM SAISTĪTI JAUTĀJUMI

*Par naudas līdzekļu izmaksas kārtību*¹²⁸

- *Situācijā, kad vēl var tikt atgūti naudas līdzekļi parādnieka maksātnespējas procesā, administrators nav tiesīgs daļu no jau atgūtajiem naudas līdzekļiem izmaksāt kreditoriem pirms Maksātnespējas likumā noteiktā nosacījuma iestāšanās.*

*Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai administrators ir tiesīgs daļu no jau atgūtajiem naudas līdzekļiem parādnieka maksātnespējas procesā izmaksāt kreditoriem pirms Maksātnespējas likumā noteiktā nosacījuma iestāšanās.*¹²⁹

Atbilstoši Maksātnespējas likumā¹³⁰ noteiktajam, priekšnoteikums maksātnespējas procesa izmaksu saraksta un kreditoru prasījumu segšanas plāna sastādīšanai ir mantas pārdošanas plāna izpilde, tādējādi radot tiesisko noteiktību.

Vienlaikus, nosūtot kreditoru prasījumu segšanas plānu, administratoram ir noteikts imperatīvs pienākums sagatavot un nosūtīt visiem kreditoriem arī procesa izmaksu sarakstu.¹³¹ Līdz ar to, nosūtot kreditoru prasījumu segšanas plānu un galējo maksātnespējas procesa izmaksu sarakstu, administrators apliecina, ka ir veicis visas maksātnespējas procesā plānotās darbības un process pēc kreditoru prasījumu segšanas ir pabeidzams. Minēto paredz arī Maksātnespējas likums, kas noteic administratoram pienākumu 15 dienu laikā pēc tam, kad nosūtīts paziņojums par kreditoru prasījumu segšanas plāna izpildi (ja nav saņemti kreditoru iebildumi) iesniegt tiesā pieteikumu par juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu, pievienojot paziņojumu par kreditoru prasījumu segšanas plāna izpildi.¹³²

Jāuzsver, ka Maksātnespējas likumā noteiktā kreditoru prasījumu segšanas kārtība paredz, ka maksātnespējas procesā prioritāri ir sedzamas visas juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas.¹³³

Priekšlaicīga kreditoru prasījumu segšana var radīt šķēršļus papildu maksātnespējas procesa izmaksu segšanai, kas var rasties maksātnespējas procesā. Šādā gadījumā nemaz nav iespējams precīzi noteikt parādnieka maksātnespējas procesa izmaksu apmēru, kas savukārt liedz veikt jebkādu kreditoru prasījumu segšanu.

Ievērojot minēto secināms, ka situācijā, kad vēl var tikt atgūti naudas līdzekļi parādnieka maksātnespējas procesā, administrators nav tiesīgs daļu no jau atgūtajiem naudas līdzekļiem izmaksāt kreditoriem pirms Maksātnespējas likumā noteiktā nosacījuma iestāšanās.¹³⁴

Vienlaikus vēršama uzmanība, ka šobrīd Tieslietu ministrijas Maksātnespējas regulējuma pilnveidošanas darba grupā tiek izvērtēts priekšlikums Maksātnespējas likuma grozījumiem, ar kuriem paredzēts noteikt administratoram tiesības izmaksāt kreditoriem kreditoru prasījumus proporcionāli atgūtajiem naudas līdzekļiem jebkurā maksātnespējas procesa stadijā.

¹²⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 20. oktobra vēstule Nr. 1-49n/2023/53.

¹²⁹ Maksātnespējas likuma 117. panta pirmā daļa.

¹³⁰ Maksātnespējas likuma 117. panta pirmā daļa.

¹³¹ Maksātnespējas likuma 117. panta otrā daļa.

¹³² Maksātnespējas likuma 119. panta pirmā daļa.

¹³³ Maksātnespējas likuma 118. pants.

¹³⁴ Maksātnespējas likuma 117. panta pirmā, otrā un trešā daļa.

Par uzņēmuma likvidāciju un nesaņemto darba samaksu¹³⁵

- *Maksātnespēja un likvidācija ir divi atšķirīgi procesi, kurus regulē atšķirīgi normatīvie akti.*
- *Ja likvidācijas gaitā atklājas, ka likvidējamās sabiedrības mantas nepietiek, lai apmierinātu visus pamatotos kreditoru prasījumus, likvidatoram ir pienākums iesniegt maksātnespējas pieteikumu.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, kā rīkoties, ja darba devējs nepilda tiesas spriedumu un neizmaksā darbiniekam pienākošos darba algu, un pašlaik darba devējam ir uzsākts likvidācijas process.

Maksātnespēja un likvidācija ir divi atšķirīgi procesi, kurus regulē atšķirīgi normatīvie akti. Maksātnespējīgā darba devēja darbinieku prasījumu apmierināšanas kārtību no darbinieku prasījumu garantijas fonda līdzekļiem regulē [Maksātnespējas likums](#), likums "[Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā](#)" un Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumi Nr. 995 "[Maksātnespējīgo darba devēju darbinieku prasījumu apmierināšanas un administratora atlīdzības izmaksas kārtība](#)". Savukārt likvidācijas procesu regulē [Komerclikums](#).

Atbilstoši Komerclikuma normām sabiedrības likvidācijas gadījumā tiek iecelts likvidators, un kreditori noteiktā termiņā piesaka likvidatoram savus prasījumus pret sabiedrību. Likvidatoram ir visas valdes un padomes tiesības un pienākumi, kas nav pretrunā ar likvidācijas mērķi; likvidators piedzen parādus, ieskaitot summas, kas sabiedrībai pienākas par neapmaksātajām kapitāla daļām, pārdod sabiedrības mantu un apmierina kreditoru prasījumus.

Ja likvidācijas gaitā atklājas, ka likvidējamās sabiedrības mantas nepietiek, lai apmierinātu visus pamatotos kreditoru prasījumus, likvidatoram ir pienākums iesniegt maksātnespējas pieteikumu likumā noteiktajā kārtībā.¹³⁶

Ievērojot normatīvajos aktos noteikto, secināms, ja uzņēmumam notiek likvidācijas process, kreditors, piesakot savu prasījumu likvidatoram, var saņemt sava prasījuma apmierinājumu. Ja uzņēmumam nav mantas, likvidatoram ir pienākums iesniegt uzņēmuma maksātnespējas pieteikumu. Ja neviena sabiedrības likvidācijā ieinteresētā persona neiesniedz komercreģistra iestādei pieteikumu par likvidatora iecelšanu un sabiedrībai nav pasludināts maksātnespējas process, Uzņēmumu reģistrs pieņem lēmumu par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra.

Informējam, ka uzņēmuma likvidācijas jautājumi ir [Uzņēmumu reģistra](#) kompetencē. Līdz ar to neskaidrību gadījumā par uzņēmumu likvidāciju aicinām vērsties pie Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra.

Vēršam uzmanību, ka likvidācijas process nesniedz darbiniekam tādu interešu aizsardzības līmeni kā maksātnespējas process. Proti, no darbinieku prasījumu garantiju fonda naudas līdzekļus ir tiesīgs saņemt tikai tas darbinieks, kura darba devējam ir pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process.¹³⁷

Maksātnespējas kontroles dienests informē, ka juridiskās personas (darba devēja) maksātnespējas procesa pieteikumu var iesniegt arī darbinieks, kuram ir vai ir bijušas darba tiesiskās attiecības ar parādnieku,¹³⁸ ja darba devējs divu mēnešu laikā no izmaksai noteiktās dienas nav pilnībā izmaksājis darba algu, kaitējuma atlīdzību sakarā ar nelaiemes gadījumu darbā

¹³⁵ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 17. oktobrī vēstule Nr. 1-49n/2023/51.

¹³⁶ Komerclikuma 323. pants.

¹³⁷ Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 3. pants.

¹³⁸ Maksātnespējas likuma 60. panta otrā daļa.

vai arodslimību vai nav veicis sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.¹³⁹

Jāņem vērā, ka par maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu tiesā jāmaksā tiesas izdevumi¹⁴⁰ (valsts nodeva) 355 *euro* apmērā un juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa¹⁴¹ divu minimālo mēnešalgu apmērā (šobrīd 1240 *euro*). Pieteikumu var iesniegt arī vairāki darbinieki kopā, sadalot izmaksas savā starpā.

Vienlaikus no tiesas izdevumu samaksas atbrīvots juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniedzējs, ja tiesas nolēmuma par darba samaksas piedziņu izpilde atzīta par neiespējamu.¹⁴²

Tāpat tiesa var pilnīgi vai daļēji atbrīvot darbinieku no maksātnespējas procesa depozīta samaksas, ja viņš maksātnespējas procesa pieteikumu iesniedz pēc tam, kad, piemērojot piespiedu izpildes līdzekļus, nav bijis iespējams izpildīt tiesas nolēmumu par parāda piedziņu no parādnieka un darbinieks, ievērojot viņa mantisko stāvokli, nevar iemaksāt maksātnespējas procesa depozītu.¹⁴³

Maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanas un izskatīšanas kārtību regulē Civilprocesa likums¹⁴⁴. Iesniedzot maksātnespējas procesa pieteikumu, pieteikumā norāda, par kādu laikposmu nav izmaksāta darba samaksa un kaitējuma atlīdzība, un tam pievieno darba devēja izsniegtu izziņu par darba samaksas un sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu apmēru, bet, ja darba devējs minēto izziņu nav izsniedzis, šo faktu norāda pieteikumā.¹⁴⁵

Pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas parādnieka pārvaldīšanu veic administrators, kurš veic Maksātnespējas likumā noteiktos pienākumus.¹⁴⁶

Pēc darba devēja (juridiskās personas) maksātnespējas procesa pasludināšanas darbiniekam ir jāpiesaka kreditora prasījums administratoram, kurš lemj par prasījuma atzīšanu un iekļaušanu kreditoru prasījumu reģistrā.¹⁴⁷

Ar plašāku informāciju par juridiskās personas (darba devēja) maksātnespējas procesa norisi var iepazīties Maksātnespējas kontroles dienesta mājas lapā, sadaļās "[Juridiskas personas maksātnespējas process](#)" un "[Darbinieku prasījumi](#)".

Par darba algas izmaksu saņemšanu no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem¹⁴⁸

- *Tikai pēc tam, kad darbinieks ir kļuvis par pilntiesīgu maksātnespējīgā darba devēja kreditoru, administratoram saskaņā ar Maksātnespējas likumu ir pienākums normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos¹⁴⁹ un noteiktajā kārtībā vērsties Maksātnespējas kontroles dienestā ar iesniegumu par darbinieku prasījumu apmierināšanu no darbinieku prasījumu garantiju fonda.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu par darba algas izmaksu saņemšanas kārtību no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem maksātnespējas procesa pasludināšanas gadījumā.

¹³⁹ Maksātnespējas likuma 57. panta pirmās daļas 4. punkts.

¹⁴⁰ Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 3. punkts.

¹⁴¹ Maksātnespējas likuma 62. panta pirmā daļa.

¹⁴² Civilprocesa likuma 43. panta pirmās daļas 1.² punkts.

¹⁴³ Maksātnespējas likuma 62. panta septītā prim daļa.

¹⁴⁴ Civilprocesa likuma 46.¹ nodaļa.

¹⁴⁵ Civilprocesa likuma 363.² panta piektā daļa.

¹⁴⁶ Maksātnespējas likuma 63. panta pirmās daļas 2. punkts.

¹⁴⁷ Maksātnespējas likuma 65. panta 3. punkts.

¹⁴⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 28. septembra vēstule Nr. 1-57n/2023/631.

¹⁴⁹ Maksātnespējas likuma 65. panta 7. punkts.

Informējam, ka darbinieku prasījumu apmierināšana no darbinieku prasījumu garantiju fonda ir iespējama tikai tad, ja uzņēmumam ir pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process.¹⁵⁰

Savukārt pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas esošajam vai bijušajam darbiniekam ir jāiesniedz kreditora prasījums pret parādnieku administratoram. Kontaktinformāciju par konkrētā maksātnespējas procesā iecelto administratoru ir iespējams atrast [maksātnespējas reģistrā](#).

Jāuzsver, ka kreditora prasījums jāiesniedz mēneša laikā no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā ir izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu.¹⁵¹ Ja kreditora prasījums netiek iesniegts Maksātnespējas likumā noteiktajā termiņā, tad darbinieks zaudē kreditora statusu un attiecīgi prasījuma tiesības pret parādnieku.

Atbilstoši maksātnespējas reģistra ierakstiem, iesniegumā norādītajam darba devējam maksātnespējas process nav pasludināts, līdz ar to aicinām turpmāk rūpīgi sekot līdzi ierakstiem [maksātnespējas reģistrā](#) par darba devēja maksātnespējas procesa pasludināšanu, lai savlaicīgi iesniegtu kreditora prasījumu.

Tikai tad, kad maksātnespējas reģistrā tiks izdarīts ieraksts par darba devēja maksātnespējas procesa pasludināšanu, būs iespējams iesniegt kreditora prasījumu, izmantojot Elektroniskās maksātnespējas uzskaites sistēmas e-pakalpojumu vai nosūtot to administratoram pa pastu uz administratora prakses vietas adresi, vai nosūtot to uz administratora e-pastu (parakstot ar drošu elektronisko parakstu).¹⁵²

Pēc kreditora prasījuma iesniegšanas administrators to izskata un pieņem lēmumu par prasījuma atzīšanu, daļēju atzīšanu vai neatzīšanu, kā arī viņš var lūgt precizēt kreditora prasījumu. Ja par kreditora prasījumu nav strīda, tad administrators iekļaus kreditora prasījumu kopā ar citu kreditoru prasījumiem dokumentā "Kreditoru prasījumu reģistrs", kuru nosūtīs kreditoriem.

Līdz ar to, tikai pēc tam, kad darbinieks ir kļuvis par pilntiesīgu maksātnespējīgā darba devēja kreditoru, administratoram saskaņā ar Maksātnespējas likumu ir pienākums normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos¹⁵³ un noteiktajā kārtībā vērsties Maksātnespējas kontroles dienestā ar iesniegumu par darbinieku prasījumu apmierināšanu no darbinieku prasījumu garantiju fonda.

Tiesiskais regulējums paredz, ka darbiniekam ir tiesības uz viņa prasījuma apmierināšanu no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem neatkarīgi no tā, vai darba devējs ir izdarījis likumā noteiktos maksājumus.¹⁵⁴

Jāuzsver, ka Maksātnespējas kontroles dienests nepārņem darba devēja parādus darbiniekiem, un darba devēja aprēķinātās summas ne vienmēr pilnā apmērā tiek segtas no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem, jo darbinieku prasījumi no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem tiek segti ierobežotā apmērā un par noteiktu periodu saskaņā ar likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" noteikumiem.¹⁵⁵

Atbilstoši likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" noteikumiem¹⁵⁶ no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem apmierina darbinieku prasījumus saistībā ar darba samaksu un atlīdzību par cita veida apmaksātu prombūtni¹⁵⁷ (visbiežāk ietver atlīdzību saistībā ar dīkstāvi, piešķirto atvaļinājumu vai periodu, kurā

¹⁵⁰ Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 3. pants

¹⁵¹ Maksātnespējas likuma 73. panta pirmā daļa.

¹⁵² Sīkāk skatīt Maksātnespējas kontroles dienesta mājas lapā pieejamās skaidrojošās infografikas un video: [Kreditoru tiesības maksātnespējas procesā](#), [Kreditors un Elektroniskā maksātnespējas uzskaites sistēma EMUS](#)

¹⁵³ Maksātnespējas likuma 65. panta 7. punkts.

¹⁵⁴ Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 3. panta otrā daļa.

¹⁵⁵ Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 4. un 5. pants.

¹⁵⁶ Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 5. panta pirmās daļas 1. punkts.

¹⁵⁷ Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 5. panta pirmās daļas 3. punkts.

darbiniekam ir bijusi darbnespējas lapa A) par pēdējiem trim darba tiesisko attiecību mēnešiem 12 mēnešu periodā pirms darba devēja maksātnespējas gadījuma iestāšanās. Tāpat minētais likums paredz¹⁵⁸, ka no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem apmierina darbinieku prasījumus saistībā ar atlīdzību par ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu, uz kuru tiesības iegūtas 12 mēnešu periodā pirms darba devēja maksātnespējas gadījuma iestāšanās.

Līdz ar to no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem apmierināmiem darbinieku prasījumiem saistībā ar darba samaksu, atlīdzību par cita veida apmaksātu prombūtni un atlīdzību par ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu jāiekļaujas darba tiesisko attiecību periodā 12 mēnešu periodā pirms darba devēja maksātnespējas gadījuma iestāšanās.

Papildus jāuzsver, ka darbinieku prasījumus pieņem, pārbauda un apkopo administrators, kurš Maksātnespējas kontroles dienestā iesniedz informāciju par tiem darbinieku prasījumiem, kurus ir atzinis. Savukārt Maksātnespējas kontroles dienests, pamatojoties uz administratora sniegto informāciju un dokumentiem saistībā ar darbinieku prasījumiem, lemj par naudas līdzekļu piešķiršanu no darbinieku prasījumu garantiju fonda pēc visu nepieciešamo dokumentu saņemšanas. Maksātnespējas kontroles dienests no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem var segt darbinieku prasījumus par ierobežotu periodu – 12 mēnešiem pirms tiesa darba devējam pasludinājusi juridiskās personas maksātnespējas procesu.

Līdz ar to jāreķinās, ka darbinieku prasījumu garantiju fonds nenodrošina, ka maksātnespējīgā darba devēja parādi darbiniekam tiks segti pilnā apmērā, bet gan tikai tādā apmērā kā noteikts normatīvajā regulējumā. Savukārt darba devēja atlikušo parādu darbiniekam var segt no maksātnespējas procesa ietvaros pārdotās mantas, ievērojot Maksātnespējas likumā noteikto kreditoru prasījumu segšanas kārtību juridiskās personas maksātnespējas procesā.¹⁵⁹

Tāpat vērsama uzmanība, ka katrs maksātnespējas process ir individuāls un tādēļ precīzu termiņu, kad darbinieks varēs saņemt naudas līdzekļus no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem noteikt nav iespējams, jo Maksātnespējas kontroles dienests lemj par naudas līdzekļu piešķiršanu vai par atteikumu piešķirt šos līdzekļus no darbinieku prasījumu garantiju fonda mēneša laikā pēc visu nepieciešamo dokumentu saņemšanas.¹⁶⁰

Par hipotēkas dzēšanu¹⁶¹

- *Ja no pirkuma līguma izrietošās saistības ir izpildītas, tad ir pamats dzēst hipotēku. Savukārt administratoram ir maksātnespējas procesā visas pārvaldes institūciju tiesības, pienākumi un atbildība, līdz ar to pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas nostiprinājuma lūgumu par ķīlas tiesību izbeigšanu ir tiesīgs parakstīt administrators.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai administratoram ir tiesības parakstīt nostiprinājuma lūgumu par maksātnespējīgās juridiskās personas (turpmāk šajā skaidrojumā – parādnieks) labā nostiprinātās hipotēkas dzēšanu iesniegumā norādītajā situācijā.

Maksātnespējas kontroles dienests savas kompetences ietvaros sniedz šādu viedokli.

Maksātnespējas kontroles dienests sniedz atbildi tiktāl, lai nodrošinātu vienveidīgas maksātnespējas tiesību piemērošanas prakses veidošanos, vienlaikus izvairoties no konkrētā gadījuma izpētes, analīzes un atbildes sniegšanas par specifiskām ar konkrēto gadījumu saistītām juridiskām niansēm.

Pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas Turpmāk parādnieks zaudē tiesības rīkoties ar visu savu mantu, kā arī ar viņa valdījumā vai turējumā esošo trešajām

¹⁵⁸ Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 5. panta pirmās daļas 2. punkts.

¹⁵⁹ Maksātnespējas likuma 118. pants.

¹⁶⁰ Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 10. panta piektā daļa.

¹⁶¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 1. septembra vēstule Nr. 1-57n/2023/576.

personām piederošo mantu, un šīs tiesības iegūst administrators.¹⁶² Pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas administratoram ir visas normatīvajos aktos, parādnieka statūtos vai līgumos paredzētās pārvaldes institūciju tiesības, pienākumi un atbildība.¹⁶³ Turklāt administrators pārvalda mantu kā krietns un rūpīgs saimnieks.¹⁶⁴

Ķīlas tiesība ir tāda tiesība uz svešu lietu, uz kuras pamata šī lieta nodrošina kreditoram viņa prasījumu tādā kārtā, ka viņš var no tās dabūt šā prasījuma samaksu.¹⁶⁵ Ķīlas tiesība kā lietu tiesība ļauj ķīlasņēmējam (kreditoram) izmantot ieķīlāto lietu kā parāda saistības nodrošinājumu tādējādi, ka viņš var dabūt parāda samaksu no pašas ieķīlātās lietas (lietošanas ķīla) vai arī tās pārdošanā saņemtās naudas.¹⁶⁶

Ķīlas tiesība izbeidzas pati no sevis, kad dzēš prasījumu, kuram tā nodibināta, vienalga, kādā kārtā tas izdarīts.¹⁶⁷

Savukārt par cesijas priekšmetu var būt dažāda veida prasījumi, neatkarīgi, vai tie izriet no līguma, vai no neatļautas darbības, starp tiem arī tādi, kuriem vēl nav iestājies termiņš, kā arī nosacīti un pat nākami un nedroši.¹⁶⁸

Cesijas līgumu starp prasījuma atdevēju kreditoru (cedentu) un to personu, kam to atdot (cesionāru), var noslēgt jebkādā formā. Parādnieka piekrišana, pret kuru prasījums vērsts, nav vajadzīga, un cesija ir spēkā, pat ja parādnieks par to nav bijis informēts.¹⁶⁹

Agrākais kreditors, neraugoties uz cesiju, vēl joprojām skaitās par tādu līdz tam laikam, kamēr cesionārs nav dabūjis apmierinājumu no parādnieka, vai nav cēlis pret to prasību, vai vismaz nav tam pienācīgā kārtā par cesiju paziņojis.¹⁷⁰

Nemot vērā iepriekš minēto, ja no pirkuma līguma izrietošās saistības ir izpildītas, tad ir pamats dzēst hipotēku. Savukārt administratoram ir maksātnespējas procesā visas pārvaldes institūciju tiesības, pienākumi un atbildība, līdz ar to pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas nostiprinājuma līgumu par ķīlas tiesību izbeigšanu ir tiesīgs parakstīt administrators.

Vienlaikus vērojama uzmanība, ka katras konkrētās situācijas izvērtēšana un attiecīgo tiesisko līdzekļu izvēle ir administratora ekskluzīvā kompetencē, lai atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam nodrošinātu efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu. Līdz ar to administratoram kā savas jomas speciālistam pašam ir jāizlemj par Maksātnespējas likumam atbilstošu rīcību konkrētās situācijās, jo atbildība par pieņemto lēmumu izriet no administratora pienākumiem.

Par galveno un blakus prasījumu ¹⁷¹

- *Ar blakus prasījumiem gan Civillikuma, gan Maksātnespējas likuma izpratnē jāsaprot procenti, līgumsods, kā arī citi no galvenā prasījuma izrietoši maksājumi.*

No iesnieguma izriet, ka plānots iesniegt fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu, un parāda summu veido kredīta pamatparāds, līgumiskie procenti un likumiskie nokavējuma procenti. Lūgts sniegt viedokli, vai līgumiskie procenti ir galvenais vai blakus prasījums.

¹⁶² Maksātnespējas likuma 63. panta pirmās daļas 1. punkts.

¹⁶³ Maksātnespējas likuma 64. panta pirmās daļas 1. punkts.

¹⁶⁴ Maksātnespējas likuma 95. panta trešā daļa.

¹⁶⁵ Civillikuma 1278. pants.

¹⁶⁶ Višņakova G., Civillikuma 1278. pants. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Lietas; Valdījums; Tiesības uz svešu lietu. R.: Mans Īpašums, 1998, 160. lpp.

¹⁶⁷ Civillikuma 1309. pants.

¹⁶⁸ Civillikuma 1798. pants.

¹⁶⁹ Civillikuma 1801. pants.

¹⁷⁰ Civillikuma 1804. pants.

¹⁷¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2023. gada 7. jūlija vēstule Nr. 1-49n/2023/37.

Civiltiesisko saistību pienācīgas izpildes veicināšanai Civillikumā ir noteikti tiesiskās aizsardzības līdzekļi, tostarp procenti.¹⁷² Civillikums noteic¹⁷³, ka procentiem vienmēr nepieciešams galvenais parāds jeb kapitālpārāds. Juridiskajā literatūrā norādīts, ka blakus prasījums vai blakus tiesība ir no pamatsaistības izrietoša vai likumā paredzēta tiesība, kuras uzdevums ir nodrošināt pamatsaistības izpildi.¹⁷⁴

Tā kā blakus prasījumi izriet no galvenā prasījuma (pamatparāda), tad ar blakus prasījumiem gan Civillikuma, gan Maksātnespējas likuma izpratnē jāsaprot procenti, līgumsods, kā arī citi no galvenā prasījuma izrietoši maksājumi.

¹⁷² Civillikuma 1753. – 1755. pants.

¹⁷³ Civillikuma 1754. pants.

¹⁷⁴ Sk. LR Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. – Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskajā redakcijā – Rīga: Mans Īpašums, 2000, 194. lpp.